

VENITE AD ME

Úvahy o předávání víry v době epochální proměny

Pracovní překlad z angličtiny (Chat GPT)

[Venite ad me. Considerations on the Transmission of the Faith in an Epochal Change \(22 October 2026\)](#)

Obsah

Úvod	2
Kapitola I: Hlásání Otcovy lásky	2
Kapitola II: Světlo víry	5
Formy předávání víry	6
Rodina	6
Církevní společenství	8
Kapitola III: Epochální změna	9
Krise předávání víry	10
Nová, široce rozšířená kultura	12
Digitální technologie	13
Nové hranice evangelizace	14
Kapitola IV: Ústřední význam kerygmatu	16
Podporovat zkušenost víry	17
Otázka jazyka	17
Křesťanská formace	18
Kapitola V: Předávání víry ve společenstvích	19
Liturgie	19
Role svědectví	20
Umění a krása	21
Etapy života	22
Kapitola VI: Víra a kultura	22
Kapitola VII: Některé konkrétní oblasti, jimž je třeba věnovat pozornost	23
Kapitola VIII: Osobní svědectví	26
Z propasti závislosti ke svobodě setkání s Kristem	26
„Znovuprobuzení“ kerygmatu: úloha rodiny a modlitby	27
Svědectví lásky, kultury a krásy	29
Závěr	30
Poznámky pod čarou	32

Úvod

1. [Venite ad me] „Pojďte ke mně, všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi, a já vám dám odpočínutí“ (Mt 11,28). Pán Ježíš Kristus se představuje jako zdroj hlubokého odpočínutí tváří v tvář únavě a námaze lidského srdce. Z této perspektivy se předávání víry jeví jako setkání, při němž se Kristus přibližuje každému člověku v konkrétních okolnostech jeho života a daruje mu pravý pokoj, který lze nalézt pouze v něm.

2. Ježíš je pravé světlo světa a každý, kdo v něho, živého Vzkříšeného, věří, překonává temnotu smrti a žije ve světle života (srov. Jan 1,6–9; 8,12). To je víra církve a právě tuto víru má každý věřící šířit až na konec země. Ústředním tématem těchto úvah je tento úkol – předávání víry v dnešních sociokulturních podmínkách.

3. Tato odpovědnost každého věřícího v Krista, pravé světlo světa, je pro život a poslání církve velmi důležitým tématem. Papež František opakovaně vybízel Dikasterium, aby se touto otázkou zabývalo, a proto zahájilo řádný postup přípravy těchto úvah. Nedávné události – zejména nástup papeže Lva XIV. na Petrův stolec, slavení Jubilea a výhled na nadcházející Jubileum vykoupení v roce 2033 – daly přípravě tohoto dokumentu ještě větší podnět a urychlily její průběh.

4. Tyto úvahy chtějí především znovu předložit celému církevnímu společenství výzvu, kterou Svatý otec Lev XIV. adresoval italským biskupům při setkání v červnu 2025:

„Především je třeba obnovit horlivost v hlásání a předávání víry. Jde o to postavit Ježíše Krista do středu našeho hlásání i našeho života a podle cesty naznačené v exhortaci *Evangelii gaudium* pomáhat lidem žít s ním osobní vztah a objevovat radost evangelia. V době velké roztříštěnosti je třeba vrátit se k základům naší víry, ke kerygmatu. To je první velký závazek, který dává podnět všem ostatním.“[1]

Jak Svatý otec dále poznamenává:

„Evangelizace se dnes musí zvláště vyrovnávat se změněnými podmínkami a dynamikou předávání víry z jedné generace na druhou. V některých částech světa toto předávání téměř ustalo, což vyžaduje schopnost přijímat nové výzvy.“[2]

Specifickým cílem tohoto dokumentu je proto nabídnout soustředěnou reflexi a navrhnout konkrétní cesty hlásání kerygmatu uprostřed epochální proměny, kterou prožíváme.

5. Takové hlásání může znovu probudit víru u těch, kdo ji již nějakou dobu nepraktikují – zejména u dospělých a mladších generací –, nebo podpořit zkušenost víry (*fides qua*) u těch, kteří Krista ještě nepoznali. Nejde přitom o to zabývat se specifickou činností katecheze a formace věřících, jejichž úkolem je poskytovat uspořádané a postupné uvedení do nauky církve (*fides quae*). Reflexe obsažená v těchto úvahách, která se týká *fides qua*, předchází otázce předávání pokladu víry (*depositum fidei*), již se tento dokument nezamýšlí zabývat vyčerpávajícím způsobem.

6. Při přípravě těchto úvah byly mimořádně cenné příspěvky mnoha národních biskupských konferencí, které velmi svědomitě odpověděly na žádost Dikasteria o zaslání materiálů týkajících se tématu předávání víry.

7. Zvláštní význam mají osobní svědectví, která nám biskupové zaslali od lidí, kteří v mladé dospělosti nebo později v dospělém věku objevili či znovu objevili Pána Ježíše a jeho evangelium. Mnohá z těchto svědectví jsou zahrnuta do závěrečné kapitoly těchto úvah.

8. Poslední upřesnění se týká žánru dokumentu: jedná se o soubor úvah, nikoli o doktrinní nótu. Jeho cílem je především podnítit církevní reflexi a pastorační nasazení v oblasti předávání víry. Text proto zkoumá různé úhly pohledu, aniž by si činil nárok danou otázkou definitivně uzavřít; ta zůstává otevřená dalšímu zkoumání a rozvíjení. To znamená, že tyto úvahy se na rozdíl od jiných dokumentů Dikasteria pro nauku víry nevyznačují terminologickou přesností a systematickým zpracováním, ale dovolují si volnější, rozvíjející se styl, jak je patrné zejména v již zmíněné části věnované osobním svědectvím.[3]

Kapitola I: Hlásání Otcovy lásky

9. Když evangelista Jan hovoří o poslání Jana Křtitele, popisuje ho jako svědka světla, jako toho, kdo má vydat svědectví o pravém světle – o světle, které jako jediné má moc osvětit každého člověka (srov. Jan 1,6–9). Toto pravé světlo má své jméno: Ježíš, Kristus, Syn Boží, který se stal člověkem pro spásu světa. On je „pravé světlo světa“ a ti, kdo krácejí v jeho stopách, nikdy nezabloudí v temnotě, ale vždy v sobě naleznou plné

světlo života (srov. Jan 8,12). To je srdce křesťanské víry a zároveň hnací síla, která věřící v každé době, včetně té naší, vede k předávání víry, kterou sami žijí.

10. Ježíš je skutečně pravé světlo, které osvěcuje každého člověka, protože zjevil to, co nikdo nikdy neviděl ani nemohl spatřit: bezpodmínečnou lásku, která přebývá v srdci trojjediného Boha. To je dobrá zpráva evangelia Syna – že Bůh je láska, navždy a pro všechny (srov. 1 Jan 4,8). Bůh je Otec, Syn a Duch svatý. Tato radostná zvěst, do té doby neslýchaná, nám nyní může otevřít cestu k plné spáse a štěstí; zároveň může díky milosti Ducha svatého vynést na světlo a očistit vše, co by mohlo bránit novému životu, který nám otevírá.

11. Ještě radikálněji Ježíš hlásá pravdu, že díky této Otcově lásce neexistuje žádná lidská skutečnost poznamenaná selháním nebo hříchem, kterou by nebylo možné obnovit v jejím původním určení. Díky nepřetržitému působení Ducha svatého, který jedná způsoby známými pouze jemu,[4] jsou světlo a síla této lásky vždy dostupné každému člověku, v každé době a na každém místě. Ti, kdo toto zjevení přijmou, navždy opouštějí oblast temnoty a konečně se otevírají světlu života a životu ve světě.

12. Právě proto je celý Ježíšův život poznamenaný touhou osvěcovat každého člověka dobrou zprávou o Bohu, který je navždy Láskou. Vychází proto vstříc druhým s otevřeným a svobodným srdcem a dovoluje jim, aby se k němu přiblížili. Kráčí po cestách mužů a žen své doby a umožňuje jim, aby se s ním setkali. Ti, kdo ho hledají, ho nacházejí, a hledají-li ho, je to proto, že už byli Kristem zasaženi (srov. Flp 3,12). Ježíš mezi sebe a lidi neklade žádné překážky. Je vždy pozorný, vždy přítomný, nikdy rozptýlený. A jeho slovo není nikdy abstraktní. Neustále se snaží zaměřovat srdce a mysl každého člověka k pravému světlu Otcovy lásky a milosrdenství – k lásce a milosrdenství, které směřují jednoduše k dobrému životu všech. Nikdo není vyloučen. Život každého člověka stojí za to, aby byl žit v plnosti.

13. Ti, kdo se otevřou světlu zjevení Boží lásky, přijímají od Ježíše slovo odpuštění, slovo osvobození, slovo lásky, slovo svobody, slovo života a slovo naděje (srov. Lk 4,18–19). Ježíš v každém, kdo se s ním setká a otevře se mu upřímným srdcem, probouzí obnovený zájem o život a lásku k němu: k vlastnímu životu, k životu druhých i k životu všeho, co existuje (srov. Jan 14,6). Boží láska každého muže a každou ženu znovu přivádí k dobrým důvodům jejich existence ve světě.

14. S touto myšlenkou a touhou v srdci a myslí Ježíš, jak ho popisují evangelisté, neustále putuje. Nečeká. Nezřizuje si vlastní svatyni ani školu. Pohybuje se, cestuje. Vstupuje do vesnic a měst svého lidu a své doby. Tráví čas s obyčejnými lidmi, ale také s těmi, kdo zastávají veřejné, náboženské či politické funkce. Těmito činy a slovy naplňuje zjevení svěření izraelskému lidu (srov. Mt 4,12–17; Mk 1,14–15; Lk 3,21–22).

15. Zvláště pozoruhodný je způsob, jakým Ježíš hlásá evangelium Boha, který je vždy a pro všechny Láskou. Jeho kázání obsahuje četné odkazy na každodenní život lidí, na svět zvířat i na svět stromů, rostlin a květin. Je bohaté také na odkazy k řemeslům jeho doby, přípravě jídla a dětským hrám. Ježíš navíc prokazuje mimořádnou znalost používání čísel a často se odvolává na stavbu budov nebo na počasí. Zná tehdejší mince a důkladně se orientuje v různých náboženských skupinách, které tehdy existovaly a byly různým způsobem spojeny s judaismem.

Je skutečně člověkem, který se pozorně „dívá“ a neustále všechny zve, aby se stejným pohledem vnímali předivo stvoření a lidských dějin. To je jeho neotřesitelné přesvědčení: je-li srdce osvobozeno od veškerého sobectví a zbytečných obav, může člověk rozpoznat stopy Boží lásky i v té nejmenší a zdánlivě nejbezvýznamnější události (srov. Lk 12,22–34). Právě tato láska vede Ježíše k tomu, aby se vyjadřoval jazykem každodenního života lidí.

16. Není tedy překvapivé, že takové hlásání snadno získává srdce obyčejných lidí, kterým je blízké a důvěrně známé, zatímco ty, kdo mají politickou a náboženskou moc, zneklidňuje a do jisté míry rozrušuje. Je jako světlo, které může odhalit každé možné využití i zneužití moci:

„Víte, že vládcové panují nad národy a velmoži je utlačují. Mezi vámi však tomu tak nebude“ (Mt 20,25–26).

„Běda i vám, zákoníkům! Nakládáte na lidi břemena, která nemohou unést“ (Lk 11,46).

17. Ježíš se při uskutečňování svého poslání neomezuje na hlásání bezpodmínečné Boží lásky, ale vydává o ní také konkrétní svědectví tím, že projevuje zvláštní náklonnost všem, kteří už téměř nic neočekávají od nikoho: ani od svých příbuzných, ani od přátel, ani od spoluobčanů, ani od spoluvěřících, a snad ani od Boha smlouvou otců.

Kvůli svému utrpení – způsobenému nevyléčitelnými nemocemi nebo tragickými životními zvraty – jsou tito lidé ve společnosti často považováni za „poslední“. Právě oni se však stávají „prvními“ v srdci Pána Ježíše (srov. Mt 20,16).

Je to právě těmto „posledním/prvním“, koho Ježíš více než kohokoli jiného zve, aby se přiblížili ke světlu, které osvěcuje každého muže a každou ženu – tedy ke světlu Otcovy lásky. Svou blízkostí, svými slovy a zázraky v nich Ježíš znovu probouzí naději, že mohou znovu doufat, důvěru, že mohou znovu důvěřovat, a možnost, že mohou znovu mít možnosti. Působí v nich zázrak schopnosti znovu uvěřit v zázrak pro vlastní život.

18. Ježíš při svém hlásání téměř nevyhnutelně vstupuje do konfliktu s náboženskou a politickou společností, která učinila Mojžíšův zákon svým základním strukturálním principem, ale v jeho konkrétním uplatňování často převládaly postoje rozdělování a vylučování.

Zatímco nebeský Otec nechává slunce vycházet nad všemi stejně (srov. Mt 5,45) a všem posílá déšť, diskriminace a oddělování lidí byly rozšířenými rysy politického a náboženského prostředí Ježíšovy doby, stejně jako jsou tomu dnes.

Ježíš přináší světlo božské lásky, která chce každého člověka znovu spojit s jeho vlastní narušenou existencí, s ostatními v jeho společenství a nakonec se samotným Bohem – s výhledem na bratrství poznamenané spravedlností a pokojem. Nemůže se proto vyhnout střetu s mocnostmi své doby, protože jeho poselství má sílu autority (srov. Mk 1,27).

Hlásáním milující Boží tváře Ježíš odstraňuje jakýkoli základ pro despoticke uplatňování náboženské a politické moci, která zapomněla, že jejím vlastním posláním je služba a sjednocování. Bůh nežehná rozdělení, tím méně diskriminaci. Je Otcem a miluje každou živou bytost (srov. Mdr 1,13–14). Žádný lidský ani náboženský zákon či autorita nemůže nikoho prohlásit za nehodného jeho lásky nebo lásky ostatních lidí.

19. Napětí mezi Ježíšovými slovy a skutky a nepochopení ze strany mocných jeho doby vrcholí rozhodnutím náboženských a politických autorit odsoudit ho k smrti. Jeho hlásání, doprovázené mimořádnými znameními, musí být zastaveno a navždy umlčeno. Je proto vynesen rozsudek smrti na kříži, který schvalují římské autority.

20. Tento rozsudek smrti však nemá moc uhasit „pravé světlo světa“. V řádu spásy se tento nespravedlivý popravčí nástroj stává nejvyšším trůnem, z něhož s naprostou jasností zaznívá evangelijní poselství a celému světu se zjevuje osvěčující síla evangelia Syna.

A toto evangelium zní: Bůh je láska pro všechny; Bůh je milosrdenství pro všechny. To platí skutečně pro všechny, včetně těch, kteří Syna odsuzují a usmrcují.

„Ano“, které Bůh v Ježíši říká lidstvu a které udržuje pravé světlo světa, svého Syna, jasně zářící, se nikdy nemůže proměnit v „ne“. Láska Otce, Syna a Ducha svatého k lidstvu je bez výhrad, bez omezení, bez míry a nakonec bez hranic (srov. 1 Jan 4,7–8).

21. V posledních okamžicích Ježíšova pozemského života se naplňují nádherná slova starobylé a úchvatné knihy Písňe písní:

„Ani vody nemohou uhasit lásku, ani řeky ji nemohou odplavit“ (Pís 8,7).

Nepochopení a neúprosná nepřátelskost, které vedly představitele lidu k odsouzení Ježíše – za plné spoluúčasti římských autorit –, nedokázaly uhasit jeho touhu vyvést lidstvo z temnoty a zažehnout v něm světlo života.

Dobrá a velká zpráva křesťanství totiž spočívá právě v tomto: ani moc smrti nedokázala uhasit pravé světlo světa.

22. Pro křesťany tedy existuje jedna základní jistota, bez níž by podle apoštola Pavla bylo všechno marné:

„Jestliže Kristus nebyl vzkříšen, je naše zvěstování bez základu a bez základu je i vaše víra“ (1 Kor 15,14).

Stejně přesvědčení zaznělo také během synody o mladých lidech:

„Kristus žije! Je naší nadějí a úžasným způsobem přináší mládí do našeho světa. A všechno, čeho se dotkne, se stává mladým, novým a plným života.“[5]

Tomu věří, to hlásají a svým životem dosvědčují učedníci Pána v každé době: Kristus žije a chce život pro každého člověka. Je stále s námi a nikdy nás neopustí (srov. Mt 28,20).

Ať se člověk od něj vzdálí jakkoli daleko, Ježíš se od něj nikdy neodvrátí. Zmrtvýchvstalý prostřednictvím své církve zůstává vždy po boku každého člověka a je připraven osvěcovat jeho existenci božskou láskou a naplňovat ji životem, silou a nadějí.

Církevní společenství je dnes privilegovaným místem, kde se Kristus nadále nechává potkávat prostřednictvím mužů a žen, kteří se postupně proměňují jeho vlastním životem.

23. Aby církev mohla uskutečňovat své poslání být světlem světa, s radostí slaví naplnění velkého Kristova příslibu:

„Přimluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl“ (Jan 14,26).

„On o mně vydá svědectví. A také vy vydávejte svědectví“ (Jan 15,26–27).

Bez jeho působení v hlubinách našich srdcí není možné předávat pravé Kristovo světlo, jak nám připomíná také sekvence k slavnosti Seslání Ducha svatého:

„Přiď, Otče chudých [...] bez tvé moci není v nás nic.“

Důvěřujeme mu, když se připravujeme hledat mnohé způsoby, jak spolupracovat s jeho milostí při evangelizaci naší doby. Prosíme ho o horlivost a radost potřebné k věrné odpovědi na toto povolání.

Kapitola II: Světlo víry

24. Ve světle toho, co bylo dosud řečeno, můžeme lépe porozumět základu křesťanství, jak jej vyjádřil Benedikt XVI.: „Být křesťanem není výsledkem etické volby nebo vznešené myšlenky, nýbrž setkáním s událostí, s osobou, která dává životu nový horizont a rozhodující směr.“ Tento nový horizont a rozhodující směr jsou charakterizovány radostí, jak nám připomíná papež František na začátku exhortace *Evangelii gaudium*: „Radost evangelia naplňuje srdce i celý život těch, kdo se setkávají s Ježíšem. Ti, kdo přijímají jeho nabídku spásy, jsou osvobozeni od hříchu, smutku, vnitřní prázdnoty a osamělosti. S Kristem se radost stále znovu rodí.“

25. To je tedy jádrem křesťanské zkušenosti: setkání s Pánem Ježíšem, které nás přivádí do kontaktu s pravým světlem Boží lásky, brání nám ztratit se v temnotě a vede nás k životu. Právě v tomto smyslu můžeme mluvit o „světle víry“, jak to vyjadřuje stejnojmenná první encyklika papeže Františka, na jejímž sepsání se podílel také Benedikt XVI.:

„Světlo víry: tak církevní tradice hovoří o velkém daru, který přinesl Ježíš. V Janově evangeliu Kristus o sobě říká: ‚Přišel jsem na svět jako světlo, aby nikdo, kdo ve mne věří, nezůstal ve tmě‘ (Jan 12,46). Svatý Pavel používá stejný obraz: ‚Bůh, který řekl: „Ať ze tmy zazáří světlo“, zazářil i v našich srdcích‘ (2 Kor 4,6). V pohanském světě, který toužil po světle, se rozšířil kult boha slunce, Sol Invictus, vzývaného každý den při východu slunce. Ačkoli se však slunce každé ráno znovu rodilo, zjevně nebylo schopno osvětlit celou lidskou existenci. Slunce neosvětluje veškerou skutečnost; jeho paprsky nemohou proniknout do stínu smrti, na místo, kde jsou lidské oči zavřené před jeho světlem. ‚Nikdo,‘ píše svatý Justin Mučedník, ‚nebyl nikdy ochoten zemřít pro svou víru ve slunce.‘ Křesťané si byli vědomi nesmírného horizontu, který před nimi jejich víra otevírala, a vzývali Ježíše jako pravé slunce, ‚jehož paprsky dávají život‘. Ježíš řekl Martě, která plakala nad smrtí svého bratra Lazara: ‚Neřekl jsem ti, že uvidíš Boží slávu, budeš-li věřit?‘ (Jan 11,40). Ti, kdo věří, vidí; vidí světlem, které osvětluje celou jejich cestu, protože pochází od zmrtvýchvstalého Krista, jitřní hvězdy, která nikdy nezapadá.“

26. Zkušenost víry si tedy můžeme představit jako životně důležité a rozhodující setkání s tímto „pravým sluncem“, kterým je Kristus. On nás osvobozuje od temnoty a naplňuje lidskou existenci světlem. Toto světlo svou povahou vyzařuje do života druhých a osvětluje jej stejným světlem. Když pak také oni sami zazáří, rozšiřují dosah původního světla: pravého světla světa, kterým je Kristus. Jak bychom si v této souvislosti nemohli připomenout samotná Ježíšova slova adresovaná jeho učedníkům: „Vy jste světlo světa“ (Mt 5,14)?

27. Právě tuto dynamiku musíme mít na paměti, když uvažujeme o citlivém tématu předávání víry v současném kontextu, který zde označujeme jako dobu epochální změny. Text *Lumen fidei* to potvrzuje s velkou přesností:

„Ti, kdo otevřeli svá srdce Boží lásce, uslyšeli jeho hlas a přijali jeho světlo, si nemohou tento dar ponechat pro sebe. Protože víra znamená slyšet a vidět, předává se také jako slovo a světlo. Svatý Pavel použil v listu

Korintánům oba tyto obrazy. Na jedné straně říká: „Protože máme téhož ducha víry, jak je psáno: „Uvěřil jsem, a proto jsem mluvil“, i my věříme, a proto také mluvíme“ (2 Kor 4,13). Přijaté slovo se stává odpovědí, vyznáním víry, které se šíří k druhým a vybízí je, aby uvěřili. Pavel používá také obraz světla: „My všichni s nezakrytou tváří hledíme na Pánovu slávu jako v zrcadle a jsme přetvářeni k jeho obrazu“ (2 Kor 3,18). Je to světlo odrážející se z jedné tváře do druhé, stejně jako Mojžíš po rozhovoru s Bohem odrážel jeho slávu: „Bůh [...] zazářil v našich srdcích, abychom poznali slávu Boha ve tváři Kristově“ (2 Kor 4,6). Kristovo světlo září jako v zrcadle na tváři křesťanů; jak se šíří, přichází až k nám, abychom se i my mohli podílet na tomto vidění a odrážet toto světlo druhým, podobně jako při velikonoční liturgii světlo paškálu zapaluje nespočet dalších svící. Víra se předává, mohli bychom říci, dotykem, od jednoho člověka k druhému, stejně jako se jedna svíce zapaluje od druhé. Křesťané ve své chudobě zasévají semeno tak bohaté, že z něj vyrůstá veliký strom schopný naplnit svět svými plody.“

28. Tentýž dokument v následujícím odstavci připomíná, že „předávání víry nejen přináší světlo mužům a ženám na každém místě, ale také putuje časem a přechází z jedné generace na druhou. Protože víra se rodí ze setkání, které se odehrává v dějinách a osvětluje naši cestu časem, musí se předávat v každé době“.

Předávání víry se tedy na jedné straně podobá zapalování jednoho plamene od druhého, prostřednictvím toho, co bychom mohli nazvat osobním kontaktem. Na druhé straně se společenství učedníků vždy cítilo povoláno vytvářet příležitosti k předávání víry – příležitosti, při nichž se každý mohl setkat s pravým světlem života. Toto světlo nás osvobozuje od veškeré temnoty a nacházíme je v Pánu Ježíši. Učedníci proto cítili povinnost předávat víru; tuto povinnost je třeba uchovávat a ctít z generace na generaci.

29. Předávání víry má svůj konečný základ v Boží iniciativě. Bůh v Kristu zjevil svou tvář a svěřil apoštolům úkol hlásat evangelium všem národům. Toto poslání však neskončilo apoštolským kázáním, nýbrž pokračuje v dějinách prostřednictvím církve.

Druhý vatikánský koncil totiž potvrzuje, že „církev ve svém učení, životě a bohoslužbě uchovává a předává všem generacím všechno, čím sama je, a všechno, čemu věří“. Církev je tedy živým historickým subjektem, v němž se evangelium slyší, uchovává, slaví a působením Ducha Svatého stále znovu zpřítomňuje.

Víra se proto nepředává především jako soubor naukových obsahů nebo náboženských informací, nýbrž jako forma církevního života, do níž je věřící postupně uváděn. Prvotním subjektem předávání víry je tedy církev jako celek. Ta neustále přijímá dar Božího slova a zároveň jej sděluje a dosvědčuje prostřednictvím hlásání, liturgie, skutků lásky a konkrétní zkušenosti společenství. Lze tedy právem říci, že církev „je Matkou, která nás učí mluvit jazykem víry“.

Formy předávání víry

30. Je důležité jasně říci, že nejautentičtější silou evangelizačního poslání společenství Pánových učedníků zůstává přitažlivost. Připomněl to Benedikt XVI. ve své homilii při mši svaté na zahájení páté generální konference biskupů Latinské Ameriky a Karibiku:

„Kristovo poslání se uskutečňuje v lásce. On zapálil ve světě oheň Boží lásky (srov. Lk 12,49). Láska dává život; a proto byla církev vyslána, aby šířila Kristovu lásku po celém světě, aby jednotlivci i národy ‚měli život a měli ho v hojnosti‘ (Jan 10,10). [...] Církev se považuje za učednici a misionářku této Lásky: je misionářkou pouze natolik, nakolik je učednicí, která se nechává neustále a s obnoveným úžasem přitahovat Bohem, jenž nás miloval a miluje jako první (srov. 1 Jan 4,10). Církev neprovádí proselytismus. Roste naopak ‚přitažlivostí‘: tak jako Kristus ‚přitahuje všechny k sobě‘ mocí své lásky, která vrcholí obětí kříže, tak církev naplňuje své poslání do té míry, do jaké ve spojení s Kristem uskutečňuje všechna svá díla v duchovním i praktickém napodobování lásky svého Pána.“

Papež Lev XIV. tuto úvahu rovněž přijal za svou:

„Dnes se k tomuto tématu s radostí vracím a sdílím je s vámi. Vybízím nás, abychom věnovali velkou pozornost tomu, co papež Benedikt označil za ‚sílu‘, která tento pohyb přitažlivosti uvádí do chodu. Touto silou je totiž *charis*, je to *agapé*, je to Boží láska, která se vtělila v Ježíši Kristu a která je v Duchu Svatém darována církvi a posvěcuje všechna její jednání. Církev navíc není tím, kdo přitahuje; přitahuje Kristus. A jestliže křesťan nebo církevní společenství přitahuje, je to proto, že tímto ‚kanálem‘ proudí životodárná krev Lásky, která vyvěrá ze Srdce Spasitele.“

Rodina

31. Mezi prostředími, v nichž je církev povolána sdílet Kristovo světlo a nechat je zářit, je rodina prvním a nejpodstatnějším místem předávání víry. Již v Novém zákoně je zřejmá úloha členů rodiny při předávání víry. Apoštol Pavel například píše Timotejovi: „Vzpomínám si na tvou upřímnou víru, kterou měla nejprve tvá babička Lois a tvá matka Eunike, a jsem přesvědčen, že ji máš i ty“ (2 Tim 1,5).

Papež Lev XIV. zdůraznil tento aspekt také slovy: „V rodině se víra předává spolu se životem, z generace na generaci. Sdílí se jako pokrm u rodinného stolu a jako láska v našich srdcích. Rodiny se tak stávají privilegovanými místy setkání s Ježíšem, který nás miluje a vždy usiluje o naše dobro.“

32. Během desetiletí, kdy se křesťanská společenství ustavovala a upevňovala, se stále zřetelněji projevovala také jejich aktivní úloha při předávání víry. S rozšířením křtu nemluvnat si společenství a rodiny uvědomovaly, že jsou spojeny společnou odpovědností za uvedení dětí do setkání s Pánem Ježíšem.

To vyjadřuje vědomí, že děti sice přijímají život od svých rodičů, ale ve křtu dostávají také „milost, díky níž mohou tento život žít: víru. Když víme, že je něco podstatné, okamžitě to hledáme pro ty, které milujeme. Kdo z nás by totiž nechal novorozené děti bez oblečení nebo potravy a čekal, až vyrostou a samy si zvolí, jak se budou oblékat a co budou jíst? Drazí bratři a sestry, jestliže jsou pro život nezbytné jídlo a oděv, víra je ještě důležitější, protože v Bohu nachází život spásu.“

33. V každém případě zůstává nezbytné hluboké propojení církve a rodiny, jak jasně znovu připomíná *Lumen fidei*:

„Struktura křtu tedy ukazuje zásadní důležitost spolupráce mezi církví a rodinou při předávání víry. Rodiče jsou povoláni – jak kdysi řekl svatý Augustin – nejen přivést děti na svět, ale také je přivést k Bohu, aby se prostřednictvím křtu znovu narodily jako Boží děti a přijaly dar víry. Spolu se životem tak děti dostávají základní orientaci a jistotu dobré budoucnosti; tato orientace bude dále posílena ve svátosti biřmování pečeti Ducha Svatého.“

V této souvislosti je zajímavé povšimnout si souvislosti, kterou lze v latinské církvi rozpoznat mezi obřadem zapalování paškálu – předznamenávajícím velkou slavnost Velikonoc, středu a vrchol křesťanské víry – a slavením křtu, který je vstupní branou k téže víře. Zvláště je to patrné ve vztahu ke Kristu, Světlu, které má být přijato do života každého věřícího.

34. V této souvislosti je zvláště významné, co tentýž učitelský dokument říká dále:

„V rodině provází víra člověka v každém věku, počínaje dětstvím: děti se učí důvěřovat lásce svých rodičů. Proto je tak důležité, aby rodiče ve svých rodinách podporovali společné projevy víry, které mohou dětem pomáhat postupně dozrávat ve vlastní víře. Zvláště mladí lidé, kteří procházejí velmi složitým, bohatým a důležitým obdobím svého života, pokud jde o víru, by měli na své cestě víry zakoušet trvalou blízkost a podporu svých rodin i církve.“

35. Je vhodné zde připomenout hluboce dojemné vyprávění jezuitského kněze Aimého Duvala, které nám umožňuje nahlédnout do tichého a téměř přirozeného svědectví křesťanské víry, jež mohou rodiče vydávat svým dětem. Otec Duval ve vyprávění o své obtížné osobní a náboženské cestě píše:

„V naší rodině jsem byl pátým z devíti dětí. Předemnou byly Lucie, Marie, Hélène a Marcel; po mně René, Raymond, Suzanne a André. V této rodině jsem se zbožnosti nenaučil nijak zvlášť výrazným nebo mimořádným způsobem. Byla tu prostě každodenní večerní modlitba, kterou jsme se modlili společně. Ale dobře si ji pamatuji a budu si ji pamatovat, dokud naposledy nezavřu oči.

Moje sestra. Modlitby předříkávala moje sestra Hélène. Pro děti byly dlouhé – trvaly čtvrt hodiny. Hélène je odříkávala rychle, mumlala a zkracovala je, dokud jí otec neřekl nářečím: ‚Vrať se... Začni znovu...‘ Tehdy jsem se naučil, že s dobrým Pánem je třeba mluvit pomalu, opravdově a s laskavou trpělivostí.

Můj otec. Dnes mě dojíká vzpomínka na to, jak se můj otec choval. Po práci na poli nebo při řízení volů býval vždy unavený, a když se vrátil domů, svou únavu neskrýval. Přesto po večeři poklekl, opřel lokty o sedák židle a čelo vložil do dlaní. Ani se nepodíval na děti shromážděné kolem něj. Nehnul se, nezakašlal, neztratil trpělivost.

A já jsem si říkal: ‚Můj otec, který je tak silný, který vládne domácnosti i svým dvěma velkými volům, který se hrdě staví k životním nezdarům a nebojí se starosti, bohatých ani zlých lidí – ten se nyní před dobrým Pánem tak zmenšuje. Opravdu ho rozhovor s Bohem proměňuje. Opravdu musí být dobrý Pán někým velmi velkým, když před ním můj otec klečí, ale zároveň někým velmi blízkým, když s ním lze mluvit v pracovních šatech...‘

Moje matka. Pokud jde o mou matku, nikdy jsem ji neviděl klečet. Byla příliš unavená. Sedávala uprostřed místnosti, v náručí nejmladší dítě, černé šaty jí sahaly až k patám, krásné hnědé vlasy jí volně splývaly kolem krku a všechny děti se kolem ní shromáždily a opíraly se o ni. Její rty sledovaly modlitby od začátku do konce; nechtěla vynechat jediné slovo a tiše si je odříkávala.

Nejvýraznější bylo, že měla oči stále upřené na nás; každého z nás zahrnovala svým pohledem. Na ty nejmenší se dívala déle. Pozorovala nás, ale nic neříkala, ani když se ti nejmenší vrtěli a šeptali, ani když nad domem zahřmělo, ani když kočka převrhla hrnec.

A já jsem si říkal: ‚Opravdu musí být dobrý Pán velmi laskavý, když s ním lze mluvit a přitom držet dítě v náručí a mít na sobě pracovní zástěru. Opravdu musí být dobrý Pán někým důležitým, když už nezáleží ani na kočce, ani na hromu.‘

Otcovy ruce a matčiny rty – právě ony mě o dobrém Pánu naučily více než katechismus. On je Někdo; je Někdo, kdo je nám blízký. Můžeš s ním mluvit, i když jsi právě pracoval.“

36. Toto dojemné svědectví o jednoduchém a radostném uvádění malých dětí do Božího tajemství, které umožňuje svědectví jejich rodičů, plně potvrzuje poznatek, který papež František opakovaně zdůrazňoval: v rodině se víra musí předávat „v nářečí“.

Na svátek Křtu Páně 7. ledna 2018 se obrátil na rodiče, kteří přinesli své děti ke křtu, těmito slovy:

„Chtěl bych vám říci jen jednu věc, která se týká vás [rodičů]: víru lze předávat pouze ‚v nářečí‘, v nářečí rodiny, v nářečí tatínka a maminky, dědečka a babičky. Potom přijdou katecheté, aby toto první předávání rozvíjeli – pomocí myšlenek, vysvětlení... Ale nezapomeňte na toto: děje se to ‚v nářečí‘. A pokud nářečí chybí, pokud se doma mezi rodiči nemluví tímto jazykem lásky, pak předávání víry není snadné; nemůže se uskutečnit. Nezapomeňte. Vaším úkolem je předávat víru, ale činit tak nářečím lásky vašeho domova, vaší rodiny.“

Tento bod zdůraznil také papež Lev XIV.:

„Našimi prvními katechety jsou rodiče: ti, kdo k nám jako první promlouvali a učili nás mluvit. Stejně jako jsme se naučili svůj mateřský jazyk, ani hlásání víry nelze svěřit někomu jinému; uskutečňuje se tam, kde žijeme, především v našich domovech, kolem rodinného stolu. Když je tu hlas, gesto nebo tvář, která vede ke Kristu, zakouší rodina krásu evangelia.“

37. Až donedávna byla rodina hlavním prostředím, v němž se víra předávala z jedné generace na druhou. Především rodiče představují první „svatostánek“, v němž mohou děti zahlédnout veškerou krásu a sílu učednictví Pána Ježíše.

Toto svědectví se uskutečňuje prostřednictvím jednoduchých každodenních gest: osobní modlitby a modlitby manželů, četby evangelia, připomínání Ježíšových slov a činů, vzpomínky na patrony, stálého vzývání mateřské ochrany Panny Marie, účasti na nedělní mši svaté, návštěv poutních míst a různých forem lidové zbožnosti, péče o chudé a znevýhodněné, modliteb díky před jídlem, prosby o Pánovo požehnání při narozeninách členů rodiny a zbožné přípravy betléma v době Vánoc.

38. Je však třeba konstatovat, že tato příznivá situace postupně mizí. Jak bude podrobněji rozvedeno níže, jedním z určujících rysů naší doby je skutečnost, že předávání víry v rodině bylo v mnoha částech světa přerušeno, přestože si v některých oblastech Afriky a Asie zachovává svůj význam.

V důsledku toho se předávání zkušenosti křesťanské víry novým generacím již neuskutečňuje, takřkajíc, „automaticky“.

Církevní společenství

39. Teprve v této druhé fázi vstupuje do procesu předávání víry církevní společenství. To, co člověk přijal od svých rodičů – totiž svědectví víry v Ježíše, který plně zjevil tvář Boží nekonečné lásky, osvobodil člověka od temnoty a otevřel jej pravému světlu života –, nachází v církvi prostředky a příležitosti, aby se stalo určujícím principem jeho pohledu na svět.

Prostřednictvím katecheze, slavení svátostí, různých prostorů podporujících aktivní účast na životě společenství – jak navrhuje současná synodální cesta –, angažovanosti ve prospěch nejvíce znevýhodněných a nedělního shromažďování v Pánově domě člověk dospívá k takové zralosti víry, která nakonec spočívá v tom, že všechno vidí „Ježíšovými očima“.

40. Díky koordinovanému úsilí rodičů a církevního společenství se totiž každý učí, že „ve víře není Kristus pouze tím, v něhož věříme, nejvyšším zjevením Boží lásky; je také tím, s nímž jsme spojeni právě proto, abychom mohli věřit. Víra se na Ježíše nejen dívá, ale vidí věci tak, jak je vidí sám Ježíš, jeho vlastníma očima“.

To je vrchol procesu, který zde označujeme jako předávání víry: umožnit každému člověku dosáhnout takové důvěrné blízkosti s Pánem Ježíšem, aby nakonec mohl jeho očima hledět na sebe, na druhé, na svět i na Boží tajemství.

Z toho vyplývá, že doprovázení ze strany společenství je nezbytné nejen pro přijetí evangelia, ale také pro zachování věrnosti přijatému daru. Vytrvat totiž o samotě je velmi obtížné.

41. Je třeba rovněž uznat, že v zemích s dlouhou křesťanskou tradicí se toto prostředí předávání víry dnes zdá být oslabeno. Stále častěji se v něm totiž setkáváme s „pokřtěnými“, jejichž život neodpovídá požadavkům křtu, kteří nemají smysluplný vztah k církvi a již nezakoušejí útěchu, jež se rodí z víry. Církev se ve své mateřské péči snaží pomáhat jim zakusit obrácení, které jejich srdcím vrátí radost víry a podnítí je k angažovanosti pro evangelium.

Zvláště mezi mladými lidmi navíc roste počet těch, kteří Ježíše a evangelium neznají.

42. Právě proto vyžaduje předávání víry dnes zvláštním způsobem evangelizaci dospělých a překročení pastorece zaměřené výhradně na katechezi dětí a dospívajících.

Kapitola III: Epochální změna

43. Zvláštní pozornost je třeba věnovat kontextu předávání víry, jemuž jsou tyto úvahy věnovány, a tomu, jak jej vystihuje pojem „epochální změna“.

Jak je známo, tento výraz proslavil papež František ve svém projevu k římské kurii při výměně vánočních přání dne 21. prosince 2019. Řekl:

„To, co prožíváme, není pouze epocha změn, nýbrž epochální změna. Žijeme v době, kdy změna již není lineární, ale epochální. Zahrnuje rozhodnutí, která rychle proměňují naše způsoby života, vzájemných vztahů, komunikace a myšlení, vztahy mezi různými generacemi i způsob, jakým chápeme a prožíváme víru a vědu.“

Jak již před více než deseti lety připomněl Závěrečný dokument páté generální konference biskupů Latinské Ameriky a Karibiku, která se konala v květnu 2007 v brazilské Aparecidě, „nejhlubší úroveň“ této změny je „kulturní. Vytrácí se celistvé pojetí člověka ve vztahu ke světu a k Bohu“.

44. Tato situace zásadně souvisí s krizí kulturního modelu modernity, která se zvláště dotýká evropského prostředí.

Lze se proto ptát, zda pojem „epochální změna“ v jednotném čísle plně vystihuje procesy, s nimiž se dnes potýkají církve po celém světě. Odpověď je na tuto otázku nepochybně kladná, přinejmenším z obecného hlediska, a to z důvodů souvisejících se známým jevem globalizace, která přispěla k rozšíření vlivu západní kultury do všech oblastí planety.

Nelze navíc popřít, že některé zkušenosti, například tragédie pandemie COVID-19, posílily rozšířené vědomí příslušnosti k jediné rodině, ačkoli nechybějí ani tendence opačného směru.

45. Naléhavost zabývat se otázkami, které tato epochální změna přináší, vyjádřil také papež Lev XIV. ve své první encyklice *Magnifica Humanitas*:

„Procházíme rychlým obdobím přechodu, ‚změnou epochy‘, kdy se někteří předhánějí v tom, kdo rozhodne o budoucnosti nových technologií, a jiní se věnují úvahám o této skutečnosti, zatímco většina lidí přihlíží a čeká, pozoruje z dálky a pouze doufá v to nejlepší. Právě proto se před naším svědomím vynořují zásadní otázky, kterým se již nelze vyhybat: Kam směřujeme? K jakému cíli se chceme orientovat? Jaký směr máme zvolit jako národ a jako lidské společenství?“

Svatý otec zdůraznil obecné rysy této změny:

„Umělá inteligence a další inovace proměňují naše chápání práce a vztahů a vyvolávají dokonce otázky týkající se lidské identity. Ekologické zhoršování ohrožuje náš společný domov. Politické systémy často

nedokážou odpovídat na volání chudých. Populismus a ideologická polarizace prohlubují rozdělení uvnitř národů i mezi nimi. Mnohé lidi ovlivňuje konzumerismus, individualismus a lhostejnost.“

K těmto výzvám lze přidat také prohlubující se ekonomické nerovnosti, které často vedou k destabilizaci celých oblastí. Jde o globální faktory, jež způsobují hluboké společenské změny. Tyto proměny zasahují téměř každé kulturní prostředí a nevyhýbají se ani církvi, protože církev je vtělena do dějin a podílí se na životě národů.

46. Na jedné straně přitažlivost ekonomicky pohodlného životního stylu a oprávněná touha po lepších životních podmínkách, dále podporované technologickým rozvojem, o němž jsme hovořili výše, přispívají k šíření materialistického a individualistického smýšlení na všech kontinentech. Spolu s dalšími faktory tyto dynamiky podporují globální fenomén migrace, který je často provázen dramatickými okolnostmi.

Na druhé straně tytéž procesy přispěly i v zemích s dlouhou historií evangelizace ke vzniku multikulturních prostředí. Vedle sekularismu zde žijí různé národy, každý se svým vlastním kulturním pohledem, a stojí před výzvou pokojného soužití.

Je proto třeba uznat, že tyto dynamiky nejsou v různých oblastech světa prožívány stejným způsobem. Stejně tak je důležité zdůraznit, že vztah k západní modernitě – který charakterizuje především určitý profil církve – se utváří různě podle kultur, k nimž jednotlivá křesťanská společenství náležejí.

Papež Lev XIV. tuto skutečnost uznal, když řekl:

„Boží lid není pouze shromážděn z mnoha národů, ale také se prolíná prostřednictvím různých úkolů, povolání, kultur a tradic, z nichž každá je povolána podporovat a obohacovat ty ostatní. [...] Plodné napětí mezi univerzalitou posláním církve a jejími místními kořeny je neodmyslitelnou součástí jejího života. Církev totiž zahrnuje celý svět, a přitom se obrací ke specifickým otázkám každého prostředí jako ke skutečnému místu, v němž evangelium nabývá konkrétní podoby.“

Můžeme tedy uzavřít, že jedním z nejvýznamnějších aspektů této epochální změny je utváření nového vztahu mezi vírou – a tedy i jejím předáváním – a kulturami.

Krise předávání víry

47. Jedním z charakteristických rysů epochální změny, která z různých důvodů zasahuje zvláště Západ – tedy země, v nichž měla křesťanská víra dominantní sociologický význam –, je krize předávání křesťanské víry mezi generacemi. Na tuto skutečnost již upozornila exhortace *Evangelii gaudium*:

„Nemůžeme přehlížet ani skutečnost, že v posledních desetiletích došlo k přerušení způsobu, jakým katolíci předávají křesťanskou víru mladým lidem. Je nepopíratelné, že mnozí lidé jsou zklamáni a již se neztotožňují s katolickou tradicí. Stále více rodičů nepřivádí své děti ke křtu ani je neučí modlit se. Dochází také k určitému odchodu do jiných náboženských společenství.“[32]

48. Tato skutečnost úzce souvisí – zejména v Evropě, Spojených státech amerických a Kanadě, ale také v Austrálii a na Novém Zélandu – s pokročilou sekularizací, která vedla k výrazné krizi křesťanské praxe v rodině. Stále méně rodičů totiž plní svou odpovědnost uvádět děti do živého světla evangelního poselství.

Právě z takového rodinného prostředí pochází většina mladých mužů a žen, kteří sice byli součástí katolických farních společenství, ale nakonec vstupují do dospělosti ve stavu značné náboženské lhostejnosti. Pro ty, kteří byli pokřtěni, ale ztratili křesťanské chápání života, nepředstavuje Ježíš – jeho poselství lásky, světlo, které přišel vyzařovat do lidských dějin – ani podstatnou součást jejich identity, ani spolehlivé vodítko pro rozlišování, jak žít život důstojný člověka.

49. Nejde však pouze o takzvaný vyspělý Západ. Například ve východní Evropě, která prošla těžkou zkouškou totalitních komunistických režimů a následným vznikem společností založených na státním ateismu – jehož účinky však nebyly všude stejné –, byla přerušena kontinuita předávání víry právě u generace dnešních rodičů.

Dosvědčují to zejména biskupové z území bývalého Sovětského svazu, kteří si všimli, „že víra se předávala od babiček [...] vnukům, avšak bez přímého zapojení střední generace. Generace vnuků tak neviděla své rodiče žít víru v každodenním životě“.[33] Podobná svědectví přinesli také biskupové Albánie.[34]

Biskupové maďarské řeckokatolické církve rovněž docházejí k závěru: „Už nemůžeme považovat za samozřejmé, že rodiče automaticky předají víru svým dětem. To, co se v minulosti osvědčilo, již v současné situaci nepřináší stejné plody.“[35]

50. Přerušování předávání víry v rodině je patrné také v Latinské Americe a Karibiku, kde se projevuje především narušením organické kontinuity mezi rodinou a společností.

Jak totiž pozorují biskupové Chile: „Po desetiletí se považovalo za samozřejmé, že mezi rodinou, školou, kulturou a církevním společenstvím existuje kontinuita. V tomto kontextu bylo možné popsat víru jako něco, co se předávalo poměrně organickým způsobem z jedné generace na druhou.“[36]

V této souvislosti biskupové Antil upozorňují na oslabení mezigenerační kontinuity,[37] zejména pokud jde o katechezi a svátostnou praxi. V jiném prostředí, například v Panamě, kde víra zůstává velmi živá v projevech lidové zbožnosti a v důležitých okamžicích života, si lidé uvědomují, že se víra „již přirozeně nepředává v rodinách“.[38]

V Kolumbii, stejně jako v dalších částech světa, pomáhají prarodiče nahrazovat nedostatky domácí katecheze spolu s tím, co poskytuje farnost.[39] V jiných oblastech se však z důvodů souvisejících s místními kulturami křest dětí dokonce odkládá až do jejich vyššího věku, jako je tomu v peruánské Amazonii.[40]

Všechny tyto zprávy nakonec ukazují, že určitý druh „automatického“ předávání víry přestal existovat.

51. Podobný problém se týká také většiny církví v Asii, zejména v technologicky nejvyspělejších oblastech. V těchto případech však křesťanství vždy zaujímal ve společnosti menšinové postavení a teprve nedávno začalo zakoušet určité obtíže při předávání víry v rodinách.

Například biskupové Jižní Koreje upozorňují, že protože se rodiče soustředí především na studijní úspěchy a profesní kariéru svých dětí, spočívá odpovědnost za katechezi dětí a mladých lidí z velké části na prarodičích.[41]

Biskupové Malajsie, Singapur a Bruneje rovněž kritizují upřednostňování pracovních a kariérních požadavků, zatímco duchovní formace je stále více odsouvána do soukromé sféry jednotlivců a svěřována moderním médiím.[42] Podobná situace je v Bangladéši, kde ji ještě zhoršuje převážně muslimské společenské prostředí.[43]

V Japonsku jsou naproti tomu některé obtíže podobné těm, s nimiž se setkáváme v západním světě, zejména pokud jde o farní katechezi a rozšíření manželství mezi osobami náležejícími k různým náboženským tradicím. To může do určité míry bránit předávání víry v rodině.[44]

Totéž platí pro země střední Asie, které kdysi patřily do sovětského bloku. I zde však církev zůstala menšinovou přítomností a čelí podmínkám podobným těm, které zakoušela společenství ve východní Evropě, kde po několik desetiletí přežívala „církev mlčení“[45] pod totalitními režimy.

52. Navzdory velké rozmanitosti prostředí není ani Afrika imunní vůči procesům, které narušují předávání víry mezi generacemi. Děje se tak především v důsledku určité sekularizace životního stylu, kterou přinesl vliv západního způsobu života a kterou přijaly mladší generace.

Působí zde také další faktory, související především se vztahem k místním kulturám. Zvláště je třeba poznamenat, že neúplná inkulturace evangelia – navzdory tomu, že veřejné náboženské projevy zůstávají ve společenském životě rozšířené – vede k povrchní víře, která postrádá kořeny a je více vystavena vnějším vlivům.

Biskupové jižní Afriky dosvědčují tuto skutečnost: „Ačkoli se křesťanství široce rozšířilo, často zůstává na povrchu, a proto je třeba hlubšího vtělení evangelia do africké spirituality.“[46]

V důsledku toho se jedna z hlavních výzev předávání víry – výzva, s níž se setkáváme na celém africkém kontinentu – týká rostoucí a stále agresivnější konkurence různých náboženských hnutí spolu s návratem k tradičním náboženským praktikám, a to i mezi těmi, kdo již přijali křest.[47]

53. Aniž bychom se podrobně zabývali složitostí příčin, které tyto proměny vyvolaly, je třeba krizi předávání víry mezi generacemi a výzvu, kterou představuje pro církev, chápat právě v tomto kontextu – v kontextu skutečné proměny základních podmínek lidské existence.

V minulosti byly tyto podmínky vykládány především prostřednictvím křesťanství, a to jak ve společnosti jako celku, tak v jednotlivých společenstvích. Obecněji je třeba uznat, že v krizi není pouze předávání víry, ale také určitá vize člověka a jeho základních hodnot – vize, která nacházela své naplnění právě v evangeliiu.

Krise modernity, která je charakteristickým znakem této epochální změny, tak přispěla ke vzniku nové kultury, jež vstoupila do konkurence s tradičními strukturami, jejichž prostřednictvím se víra předávala. To následně vedlo ke krizi takzvaného modelu křesťanstva. V různých částech světa je tato krize doprovázena rozšířeným přesvědčením, že služba kněží se často omezuje na „udržování“ stávajících struktur, zatímco svět kolem nich se radikálně proměnil.

Nová, široce rozšířená kultura

54. V návaznosti na tuto situaci nás *Evangelii gaudium* vybízí, abychom si uvědomili následující:

„V těchto rozsáhlých nových prostorech [metropolích] neustále vznikají nové kultury, v nichž křesťané již nejsou obvyklými interprety ani tvůrci smyslu. Naopak, sami z těchto kultur přejímají nové jazyky, symboly, poselství a paradigmaty, které nabízejí nové přístupy k životu, často v rozporu s Ježíšovým evangeliem. Ve městech vznikla zcela nová kultura, která se nadále rozvíjí. Synoda [o nové evangelizaci v roce 2012] konstatovala, že proměny, k nimž dnes dochází v těchto velkých prostorech, a kultura, kterou vytvářejí, představují privilegované místo nové evangelizace. To nás vybízí, abychom si představovali nové prostory a možnosti modlitby a společenství, které budou pro obyvatele měst přitažlivější a smysluplnější. Vlivem médií jsou stejnými kulturními změnami zasaženy také venkovské oblasti, což výrazně proměňuje jejich způsob života.“[48]

55. Otázku předávání víry je tedy třeba zvažovat v kontextu této bezprecedentní kultury, která se dnes šíří z městských center na jejich periferie a zasahuje dokonce i venkovské oblasti.

Tato kultura má všudypřítomný a hluboký vliv, jak pozorují biskupové Spojených států amerických: dnes jsou věřící „spíše pohlceni kulturou než vírou. Kultura prostřednictvím sociálních médií a veřejného diskurzu zase utváří způsob, jakým katolíci [...] přemýšlejí, více než katolická víra, tradice a zbožnost“.[49]

Stejný jev lze pozorovat v mnoha dalších prostředích, zejména v těch, která jsou nejsilněji ovlivněna západní kulturou a městským životním stylem. Jak varují biskupové Rumunska, rychlá sekularizace těchto společností znamená, že „nedostatek náboženské praxe již není společensky vnímán jako absence, kterou je třeba nějak zdůvodnit“.[50]

V zemích s dlouhou historií evangelizace je proto dnes možné hovořit o postkřesťanských společnostech.

56. Zdá se, že převládající tendence této bezprecedentní kultury spočívá ve vyzdvihování „svrchovanosti vlastního já“, které si nárokuje autonomii a svobodu určovat každý aspekt své existence a podřizuje ostatní lidi i okolní skutečnost vlastním potřebám.

Tato tendence odráží šíření stále výraznějšího individualismu, který plodí odloučení, rozdělení, závist, žárlivost, dominanci, narcismus a uctívání vlastního já.

V této souvislosti nám přicházejí na mysl důrazná slova encykliky *Fratelli tutti*:

„Individualismus nás nečiní svobodnějšími, rovnějšími ani bratrštějšími. Pouhý součet individuálních zájmů není schopen vytvořit lepší svět pro celou lidskou rodinu. Nemůže nás ani zachránit před mnoha zly, která se dnes stále více globalizují. Radikální individualismus je virus, který je nesmírně obtížné odstranit, protože je lživý. Přesvědčuje nás, že všechno spočívá v tom, dát volný průchod vlastním ambicím, jako bychom sledováním stále větších ambicí a vytvářením bezpečnostních sítí nějak sloužili společnému dobru.“[51]

57. Tento rozšířený individualismus je snad jedním z nejzřetelnějších důsledků dlouhého procesu sekularizace, který hluboce utvářel současné lidské vědomí, zejména v západním prostředí, a zbavil je šíře a horizontu transcendence.

Jak uvádí *Evangelii gaudium*:

„Proces sekularizace má tendenci redukovat víru a církev na oblast soukromou a osobní. Kromě toho úplným odmítnutím transcendence způsobil stále výraznější úpadek etiky, oslabení smyslu pro osobní i kolektivní hřích a trvalý růst relativismu. To vedlo k všeobecnému pocitu dezorientace, zvláště v období dospívání a mladé dospělosti, které jsou tak zranitelné vůči změnám.“[52]

58. To vše má přirozeně dopad na proces předávání víry. Mezi jevy, na které biskupové upozorňují – vedle již zmíněných obtíží týkajících se rodiny –, patří také zásadní oddělení jednotlivce od společenství. Jak pozorují biskupové Španělska:

„Jednotlivec i rodina trpí důsledky kulturní a společenské krize, která tento proces doprovází, a sami se zároveň stávají její příčinou, neboť dochází k oslabení předávání víry a následnému narušení pout nezbytných pro život ve společnosti.“[53]

To znamená, že jednotlivec má potíže začlenit se do tradice, která jej předchází, do „my“, jež utváří nejen jeho myšlení a cítění, ale také jeho víru. V důsledku toho jsou zejména mladí lidé stále zranitelnější vůči proměnlivým trendům, jak pozorují biskupové Brazílie:

„Postupná ztráta pocitu sounáležitosti s církví spolu s rozšiřováním subjektivních forem religiozity oslabily tradiční procesy křesťanské iniciace. V tomto kontextu již nelze považovat za samozřejmé, že křest automaticky vede ke zralé víře, která je začleněna do života společenství.“[54]

V takových podmínkách je proto víra vnímána především jako soukromá záležitost, jak zdůrazňují biskupové Rakouska:

„Náboženství se v naší společnosti stále více privatizuje a projevuje se tendence vytlačovat je z veřejného prostoru. [...] Nelze, obrazně řečeno, pohřbit křesťanskou zkušenost v srdci, aniž by to mělo dopad na skutečnost světa a společnosti.“[55]

Tato situace se dále zhoršuje v zemích, jako jsou Francie a Kanada, kde se sekularismus projevuje také na legislativní úrovni a omezuje svobodu veřejného vyjadřování víry.

Digitální technologie

59. Jedním z nejzřetelnějších znamení epochální změny, kterou prožíváme, je nepochybně rozšíření digitálních technologií. Jak pozoruje papež Lev XIV. v encyklice *Magnifica Humanitas*, tyto technologie vedly ke vzniku „nové situace. Moc a všudypřítomnost nově vznikajících technologií se proplétají s každodenním životem, utvářejí rozhodovací procesy a hluboce ovlivňují kolektivní představivost“.[56]

Dokument dále uvádí, že „všudypřítomnost digitálních médií podporuje kulturu bezprostřednosti a nadměrné stimulace, která vede k únavě, nudě a apatii vůči úsilí potřebnému k hledání pravdy“.[57]

Jak již konstatovala Synoda o synodalitě v Závěrečné zprávě z prvního zasedání (2023): „Digitální kultura představuje zásadní změnu ve způsobu, jakým chápeme skutečnost, a následně i ve způsobu, jakým se vztahujeme sami k sobě, k druhým, ke svému okolí, a dokonce i k Bohu.“[58]

Tato kultura se vyznačuje zejména u mladších generací nejen – jak se často zdůrazňuje – širším přístupem k poznání, ale také proměnou samotných kategorií myšlení a v konečném důsledku i způsobu, jakým se vztahujeme ke skutečnosti.

Pokud navíc vezmeme v úvahu možnosti, které otevírá nástup umělé inteligence, objevuje se stále konkrétnější riziko, na které upozornil Svatý otec: taková kultura „hrozí radikálně změnit některé základní pilíře lidské civilizace, které jsou někdy považovány za samozřejmé. Systémy známé jako umělá inteligence napodobují lidské hlasy a tváře, moudrost a poznání, vědomí a odpovědnost, empatii a přátelství. Nezasahují tedy pouze do informačních ekosystémů, ale pronikají také do nehlubší roviny komunikace: do mezilidských vztahů. Výzva proto není technologická, nýbrž antropologická.“[59]

To má významné důsledky pro inkulturaci víry.

60. Rozšíření digitálních technologií a rozvoj umělé inteligence přirozeně ovlivňují také víru a náboženství. Digitální svět na jedné straně nabízí rozsáhlé možnosti sdílení svědectví z vlastního života a duchovních zkušeností. Umožňuje také šířit katechetický obsah v mnohem větším rozsahu, než bylo kdy možné prostřednictvím dříve dostupných prostředků. Nové technologie zde nepochybně otevírají bezprecedentní možnosti evangelizace.

Na druhé straně však v některých prostředích hrozí, že pozvání k víře ztratí svou tělesnou a konkrétní podobu, odtrhne se od skutečného života nebo se spojí s ideologiemi prosazovanými hlasitými menšinami. To může vést ke zkreslení samotné víry či svědomí, případně k vytváření takzvané víry „udělej si sám“, utvářené podle vlastního vkusu a preferencí namísto učení církeve.

61. Dále bylo konstatováno, že digitální kultura má tendenci přetvářet některé základní kategorie myšlení – například prostor, čas a autoritu –, které jsou podstatnými prvky samotného pojmu tradice. Proměňuje-li se tedy naše chápání tradice, nevyhnutelně se mění i samotné základy předávání víry.

Pokud jde o prostor, jak již bylo uvedeno, oslabuje se pocit sounáležitosti s konkrétním místem. Ten však zcela nezaniká, protože lidé jsou zároveň součástí globální sítě, v níž se fyzické vzdálenosti relativizují, ne-li zcela překonávají.

Pokud jde o čas, mění se samotný význam paměti. Skutečnost, že veškerý obsah zveřejněný na internetu tam zůstává neomezeně dlouho, spolu s rychlým tempem komunikace mezi lidmi přispívá ke ztrátě opravdového smyslu pro dějiny a minulost. Všechno se totiž zplošťuje do jakési věčné přítomnosti. To činí uživatele internetu zvláště náchylnými k proměnlivým trendům.

62. Pokud jde o autoritu, musíme věnovat velkou pozornost varování papeže Lva XIV. v jeho první encyklice *Magnifica Humanitas*:

„Nástroje, které by mohly podporovat dialog a účast, se často používají k vytváření zkreslených narativů a k rozostřování hranic mezi pravdou a lží, přičemž se mísí fakta s názory. Dezinformace nezačaly s umělou inteligencí, dnes však v ní nacházejí mocný zesilovač. Schopnost manipulovat s obsahem, obrazy a videi vystavuje lidi zaujatým nebo zavádějícím pohledům. Tento problém má kulturní i morální rozměr, protože kvalita veřejné komunikace přímo závisí na společenské důvěře a zároveň ji utváří. Pravdivé informace však nevznikají centralizovanou ani automatizovanou kontrolou. Ve veřejném diskurzu má pravdivost faktů racionální rozměr, neboť vyžaduje ověřování, porovnávání zdrojů a odpovědnou argumentaci. Zároveň je hluboce vztahová: buduje se prostřednictvím pout důvěry a sdílených postupů, stejně jako poctivou výměnou s druhými a se světem.“[60]

V důsledku toho představuje široký přístup k mnoha zdrojům poznání spolu s přítomností velkého množství hlasů, které jsou stavěny na stejnou úroveň – přičemž jediným rozlišovacím kritériem je účinnost komunikace –, vážnou hrozbu pro důvěryhodnost tradičních institucí. Pro mnohé lidi totiž již není jasné, kdo je skutečně schopen autoritativně hovořit o zásadních otázkách lidského života.

Nové hranice evangelizace

63. Realistický pohled na tuto situaci nás však nesmí vést k zoufalství ohledně budoucnosti církve. Jednou z příležitostí, které Duch Svatý nabízí v současném kontextu epochální změny, je totiž vědomější a přesvědčenější přilnutí k víře. Jak uvádějí biskupové Belgie, jde o „pozitivní příležitost umožnit lidem, aby se vědomě rozhodli pro prohloubení své víry“.[61]

Podobný postoj lze nalézt i v geograficky vzdáleném prostředí, například v Chile. Tamní biskupové pozorují, že „víru již nelze považovat za samozřejmé stabilní kulturní dědictví ani za spontánní přijetí společného symbolického světa. Spíše se jeví jako nabídka, kterou je třeba svobodně přijmout, provázet na různých cestách a ověřovat na úrovni konkrétní existence“.[62]

Nesmíme navíc přehlížet jev, který zasahuje nejvíce sekularizované oblasti Evropy a Ameriky: rostoucí počet konverzí a návratů do církve, zejména mezi mladými lidmi a mladými dospělými.

Zvláštní pozornost si zaslouží Francie, kde navzdory celkovému poklesu počtu křtů nemluvnat a náboženské praxe dochází k mimořádnému a trvalému nárůstu žádostí mladých lidí a dospělých o přijetí svátosti křtu. Podle průzkumu provedeného pro Francouzskou biskupskou konferenci vzrostl počet dospělých pokřtěných v roce 2026 oproti předchozímu roku o 28 % a nyní je více než trojnásobný ve srovnání s rokem 2016.

Jak již bylo zmíněno, tento jev se týká především mladších generací: naprostá většina zájemců je mladší 40 let a přibližně polovina spadá do věkové skupiny 18–25 let.

Podle osobních svědectví, která byla shromážděna, patří mezi důvody žádosti o křest setkání s vírou po období krize – například po ztrátě blízkého člověka nebo nemoci –, duchovní zkušenosti či zkušenosti krásy a kontakt s dalšími věřícími, a to jak osobně, tak prostřednictvím sociálních médií.[63]

64. Z hlediska celkových statistických údajů se tento jev stále týká poměrně malého procenta obyvatelstva. To však nic nemění na skutečnosti, že jde o vývoj, který rozhodně není zanedbatelný a vždy je důvodem k radosti.

Širší pohled na situaci však vybízí k opatrnosti při hodnocení této skutečnosti. V těchto vysoce sekularizovaných oblastech sice skutečně roste zájem o svátosti křesťanské iniciace, současně se však

objevují obtíže s vytrvalostí nově pokřtěných. Ti se často krátce po křtu vracejí do stavu praktické lhostejnosti.

Proto je namístě vyhnout se v této věci triumfalismu. Nelze však popřít, že tyto jevy představují konkrétní znamení naděje a evangelijní vitality. Popsaná situace zároveň vyžaduje znovuobjevit význam společenství při přijímání a doprovázení nových členů věřícího lidu.

65. Je zřejmé, že v těchto případech umožňuje hlásání evangelia – uskutečňované různými způsoby, od osobního předávání a pozvání na poutě až po aktivní přítomnost v nových médiích – odpovědět na autentické hledání smyslu, které znovu vyvstává uprostřed dusivých účinků imanence.

Toto hledání může mít mnoho podob a žádnou z nich bychom neměli přehlížet: touhu po větší otevřenosti srdce, potřebu pokoje a harmonie se světem, přání nalézt útěchu a uzdravení, zkušenosti roztržky a konfliktu, které vedou k novému začátku, nové podoby krásy, určité znovuobjevení minulosti a tradic, stejně jako mnoho dalších příkladů, které by bylo možné uvést.

Na tyto skutečnosti bychom měli hledět s vděčností a rozpoznávat v nich působení Ducha Svatého, který nepřestává jednat v lidských srdcích.

66. Potřeba předávat víru, počínaje kérygmatem, tedy zůstává zásadní. Platí to jak pro sekularizované země s dlouhou křesťanskou tradicí, tak pro země, v nichž je církev obecně menšinou, jako je tomu v Asii.

Mnohé asijské země jsou totiž rovněž zasaženy sekularizací a individualismem, zejména v oblastech, které procházejí rychlým hospodářským růstem. V těchto prostředích však uvedené kulturní vlivy působí na společenství věřících jinak než ve společnostech s křesťanskou tradicí.

Právě proto, že věřící jsou ve svých společnostech často menšinou – s některými významnými výjimkami, jako jsou Filipíny a Východní Timor –, se církve v Asii rozvíjely jako sociologicky jasně vymezená společenství. To napomohlo upevnění silné identity, díky níž dokázala tato společenství přetrvat v průběhu dějin, a to i v prostředích, která byla někdy nepřátelská nebo poznamenaná otevřeným pronásledováním.

V současném kontextu epochální změny má tato skutečnost pro předávání víry dvojí důsledek. Na jedné straně nejsou křesťanská společenství imunní vůči výše popsané rozšířené sekularizované kultuře, která následně vede k oslabování náboženské praxe, zejména mezi mladšími generacemi. Na druhé straně jsou tato společenství povolána překročit křesťanskou příslušnost založenou pouze na setrvačnosti společenské sounáležitosti,[64] aby se stala osobní a vědomou volbou schopnou vést člověka při jeho životních rozhodnutích.

To platí zvláště v oblastech charakterizovaných starobylými kulturami, jako jsou Indie a Čína. Tam musí úsilí o vtělení evangelního poselství do života lidí zohledňovat specifické způsoby, jimiž se daná kultura vztahuje k oblastem, jako jsou pravda, dobro a krása.

K tomu se přidává potřeba nově promyslet způsob hlásání evangelia a dát přednost vyprávěcím formám před pouhým předáváním abstraktních pojmů. Toto úsilí je nezbytné k přípravě každého lidského srdce (srov. Mt 13,3–8) na autentické setkání s radostnou zvěstí.

67. Navzdory rozmanitosti situací, které charakterizují tento rozsáhlý kontinent, se také Afrika potýká s problémem sekularizace a individualismu západního typu, které zasahují zejména městská prostředí a mladší generace.

V afrických církvích se však odpověď na tyto kulturní vlivy působící na předávání víry odehrává v rámci dvou stejně náročných výzev, o nichž již byla řeč: inkulturace evangelia do místních kultur a „konkurence“ vyvolávaná proselytismem jiných náboženství.

Biskupové Nigérie dosvědčují význam prvního z těchto aspektů:

„Výrazná přítomnost místního kléru usnadnila předávání víry v rámci jeho vlastních kultur. Tito kněží totiž slouží jako blízké a srozumitelné vzory a duchovní průvodci a účinně překonávají propast mezi tradičními nigerijskými hodnotami a katolickým učením.“[65]

Další cennou iniciativou jsou „malá křesťanská společenství“. Jak uvádějí biskupové Tanzanie, „představují základní jednotku modlitby, katecheze a bratrského společenství. Víra se často předává prostřednictvím přístupu, který chápe společenství jako rodinu“.[66]

68. Jak již bylo zmíněno, předávání víry v Africe – ale také jinde – trpí v důsledku protichůdného působení náboženských skupin, které propagují „evangelium prosperity“ a oslovují lidi prostřednictvím jejich bezprostředních materiálních potřeb.

Například v oblastech, jako je Pobřeží slonoviny, lidé vyhledávají hnutí slibující blahobyt a štěstí, zatímco mnozí pokřtění křesťané se vracejí k tradičním a esoterickým praktikám.[67]

69. Je třeba uznat, že přitažlivost těchto nabídek často pramení z určitých objektivních nedostatků ve způsobech hlásání evangelia, které ne vždy dostatečně zohledňují skutečné a konkrétní potřeby rodin.

To znamená, že křesťanská společenství jsou povolána hledat zdravé způsoby předkládání evangelia jako účinné odpovědi i na ty nejhmatatelnější potřeby. Mají přitom následovat Ježíšův příklad: ten procházel izraelskou zemí, „konal dobro a uzdravoval všechny“ (Sk 10,38), a tak ukazoval, že dokáže odpovídat nejen na otázky posledního smyslu, ale také na otázky „předposlední“.

Takové touhy totiž nejsou vždy zakořeněny v sobectví (například starost o blaho dětí, péče o vlastní zdraví nebo touha uzdravit rodinné vztahy). Zjištění, že církev může v těchto záležitostech nabídnout konkrétní duchovní pomoc, otevírá srdce k tomu, aby člověk s novou silou přijal kérygmatické hlásání.

70. V jiných afrických prostředích, například v Demokratické republice Kongo, však křesťanská společenství kromě tlaku fundamentalistických skupin čelí také hrozbě, kterou představuje agresivní šíření islamistických skupin.[68] Všechny tyto faktory ovlivňují mnoho věřících, kteří neprošli důkladnou formací ve víře nebo osobně nezakusili proměňující účinek kérygmatu ve svém životě.

71. A konečně nemůžeme mlčet o skutečnosti, že v mnoha částech světa jsou věřící v Ježíše stále obětmi otevřeného pronásledování ze strany extremistických náboženských skupin. V této souvislosti je naléhavě třeba znovu potvrdit, že jakákoli forma násilí páchaného na základě náboženského přesvědčení představuje nepřijatelné porušení lidské důstojnosti.

„Ti, kdo používají Boží jméno k ospravedlnění terorismu, násilí nebo války, zrazují jeho pravou povahu, neboť bojovat ve jménu náboženství znamená útočit na náboženství samotné.“[69]

Jde o deformace náboženského poselství, které je třeba veřejně odsoudit. Každá politická autorita je zároveň povolána bez váhání jednat a učinit těmto praktikám přítrž.

Kapitola IV: Ústřední význam kérygmatu

72. Tváří v tvář výše popsané situaci se zdá zcela přirozené, že věřící mají zahájit nové období hlásání evangelia a konečně tak odpovědět na výzvu papeže Františka z exhortace *Evangelii gaudium*, která se týká naléhavé potřeby, aby celá církev vstoupila do nové etapy evangelizace.

Tuto výzvu zopakoval papež Lev XIV., který uznává potřebu poslání „s Kristem v centru a založeného na kérygmatu“. Takové poslání „se rodí ze setkání s Kristem, které dokáže proměňovat životy a šířit se přitažlivostí, nikoli dobýváním. Jde o integrální poslání, které udržuje v rovnováze výslovné hlásání, svědectví, angažovanost a dialog a nepodléhá ani pokušení proselytismu, ani pouhé institucionální mentalitě zaměřené na zachování či rozšiřování vlastních struktur“.[70]

Nečiníme tak primárně proto, abychom odpověděli na novou epochální výzvu, nýbrž z věrnosti samotné křesťanské identitě, která nutně zahrnuje darování sebe sama při předávání Kristova světla. S ohledem na to je vhodné zamyslet se nad tématem hlásání kérygmatu a nad tím, jak toto hlásání nově orientuje život a poslání církve.

73. Boží zjevení, jak učí druhý vatikánský koncil, není pouhým předáváním naukových pravd ani jakýmsi „poučením“, které Bůh poskytuje lidstvu. Je dialogem smlouvy:

„Neviditelný Bůh ze své nesmírné lásky oslovuje lidi jako přátele a stýká se s nimi, aby je pozval a přijal do společenství se sebou.“[71]

To znamená, že kérygma – základní hlásání víry – vyžaduje od těch, kdo je přijímají, odpověď, která se neomezuje na intelektuální rovinu, ale zahrnuje celou jejich existenci v přijetí Božího povolání k účasti na jeho vlastním životě.

Právě proto, že tato odpověď není omezena pouze na oblast poznání, nýbrž má, takřkajíc, existenciální dosah (srov. Jan 17,3), je svou povahou událostí spásy:

„Jestliže svými ústy vyznáš, že Ježíš je Pán, a ve svém srdci uvěříš, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých, budeš spasen“ (Řím 10,9).

74. Pravda evangelia je tedy spásná; je živá. Ano, je osobou: samotným Kristem (srov. Jan 14,6). To se odráží ve struktuře aktu víry, který se vyznačuje současně „úplným odevzdáním sebe sama“ [72] Kristu ze strany člověka, osvíceného jeho milostí (*fides qua*), a „věřenými pravdami“ (*fides quae*), které výslovně vyjadřují obsah tohoto aktu sebeodevzdání. [73] Věrohodné předkládání víry a lidské hledání smyslu, které se nikdy zcela nevyčerpá (srov. 1 Kor 15,28), patří neoddělitelně k sobě.

Podporovat zkušenost víry

75. V této souvislosti tedy stále platí, co čteme v exhortaci *Evangelii Gaudium*: „Také v katechezi jsme znovu objevili zásadní úlohu prvního hlásání neboli kerygmatu, které musí být středem veškeré evangelizační činnosti a všech snah o obnovu církve. Kerygma je trinitární. Oheň Ducha je nám darován v podobě jazyků a vede nás k víře v Ježíše Krista, který svou smrtí a zmrtvýchvstáním zjevuje a sděluje nekonečné Otcovo milosrdenství. Na rtech katechety musí první hlásání zaznívat znovu a znovu: ‚Ježíš Kristus tě miluje, dal svůj život, aby tě zachránil, a nyní žije po tvém boku každý den, aby tě osvěcoval, posiloval a osvobozoval.‘ Toto první hlásání se nazývá ‚první‘ nikoli proto, že by existovalo na začátku a později mohlo být zapomenuto nebo nahrazeno jinými, důležitějšími věcmi. Je první v kvalitativním smyslu, protože je hlavním hlásáním, které musíme znovu a znovu slyšet, různými způsoby, které musíme tím či oním způsobem ohlašovat během celého procesu katecheze, na každém stupni a v každém okamžiku.“ [74]

76. Prvním podnětem vyplývajícím z těchto slov je, že hlásání základní a ústřední pravdy křesťanství — Ježíše Krista, který žije, miluje tě a dal svůj život, aby tě zachránil — musí probíhat tak, aby vedlo ke zkušenosti víry schopné zahájit utváření křesťanské identity. Vykresluje se zde trojí proces, který má charakterizovat předávání víry nově zaměřené na kerygma: především ústřední hlásání přítomnosti a lásky zmrtvýchvstalého Krista; vnitřní zakoušení jeho přítomnosti a lásky, které toto hlásání probouzí; a konečně začátek cesty poznávání a milování Krista, umožněný tím, že příjemce hlásání přijme svobodným a upřímným srdcem.

77. Nejde tedy pouze o předávání obsahu — jakkoli je tento obsah důležitý, a to i pokud se týká spásy každého člověka. Musí jít o hlásání „performativní“, které dokáže skutečně zasáhnout srdce těch, kdo je přijímají, a přitáhnout je k srdci Pána Ježíše, kde lze rozjímat o ohni lásky, který přišel vrhnout na zem (srov. Lk 12,49), a vstoupit s ním do kontaktu. Hlásání kerygmatu má zapalovat srdce těch, jimž je určeno, podle vznešeného vzoru, který sám Ježíš ukázal učedníkům na cestě do Emauz: „Řekli si: ‚Což nám srdce nehořelo, když s námi na cestě mluvil a otvíral nám Písma?‘“ (Lk 24,32).

78. V kontextu epochální změny je vztah mezi kerygmatem a katechezí tak těsný, že katechezi „nelze vždy od prvního hlásání odlišit“, a proto je „povolána být především hlásáním víry“. [75] Právě v této souvislosti může být užitečné připomenout situaci, která je dnes stále běžnější. Jak již bylo uvedeno, stále častěji se stává, že křesťanští rodiče nedokážou předávat víru svým dětem. Už samotná skutečnost, že žádají o křest svých dětí nebo je doprovázejí na katechezi, však svědčí o určité přítomnosti víry a o křehkém, ale opravdovém svědectví, které by nemělo být přehlíženo. V takových případech je dokonce možné, že děti nebo dospívající, kteří přicházejí na katechezi, dosud neslyšeli výslovné první hlásání evangelia. Právě proto se katecheze stává prostředím, v němž lze toto hlásání znovu nabídnout. To potvrzuje potřebu hluboké kerygmatické obnovy katecheze, neboť ta ne vždy vede k intenzivní zkušenosti setkání s Kristem, která by mohla přetrvat v čase. [76]

79. Na druhé straně je skutečností, že velký počet dětí a dospívajících, kteří se vzdálí od církve a svátostí bezprostředně po dokončení křesťanské iniciace nebo po absolvování formace v katolické škole, ukazuje, že katecheze stále obtížně hledá nejvhodnější způsoby, jak podporovat pevné a trvalé osobní setkání s Kristem.

Otázka jazyka

80. V kontextu epochální změny spočívá skutečná výzva pro církve v tom, aby zajistila, že slovo evangelia bude přijímáno „jako živé měřítko pro vedení konkrétních rozhodnutí, jako inspirace pro cesty osobní i komunitní konverze, jako podnět ke strukturálním reformám a jako opora nových forem evangelijního svědectví ve veřejném životě“. [77] V tomto smyslu je nyní naléhavější než kdy jindy moudře a rozlišujícím způsobem přezkoumat současné způsoby organizace katecheze, a to s využitím četných dokumentů a materiálů, které připravilo Dikasterium pro evangelizaci. [78] Předávání víry se totiž nesmí omezovat na jazyk, který lze označit za „školský“, „dogmatický“ nebo „moralizující“. Opakující se a na sebe zaměřená komunikace evangelijního poselství příliš často riskuje, že nepromluví k srdcím věřících. Jazyk víry proto

nesmí být omezen na chladný výklad pojmů. Musí samozřejmě mít takovou jasnost, která usnadňuje porozumění, ale především se musí vyznačovat oslovením srdce. Je třeba mít na paměti, že „Pán nás zachraňuje tím, že k našemu srdci promlouvá ze svého Nejsvětějšího Srdce“[79] a že „program křesťana [...] je ‚srdce, které vidí‘“.[80] Jen tak se jazyk stane jazykem, který skutečně proměňuje lidské životy, protože bude výrazem vlastního hlasu Pána — jediného, který dokáže opravdu zasáhnout lidská srdce: „Promlouvaje ke mně sám v mém srdci v pravdě, neboť jen ty takto promlouváš.“[81]

81. Stručně řečeno, má-li být předávání víry skutečně účinné, musí mít podobu podnětného mezilidského vztahu. K tomu je třeba „používat především jazyk blízkosti, jazyk velkorysé, vztahové a existenciální lásky, která se dotýká srdce, zasahuje život a probouzí naději a touhy“.[82] Taková komunikace nepředpokládá, že hlásající začne jako první mluvit; vychází především z naslouchání. To umožňuje skutečnou výměnu darů mezi tím, kdo hlásá, a tím, kdo hlásání přijímá, a tím usnadňuje setkání s Kristem, který kráčí s námi.

82. To znamená, že k předávání víry může docházet tam, kde se jazyk stává svědectvím — samo o sobě událostí Ducha. Jak jednou řekl svatý Alberto Hurtado, jehož slova cituje apoštolská exhortace *Christus Vivit*: „Být apoštolem neznamená nést v ruce pochodeň a vlastnit světlo, ale být tím světlem [...]. Evangelium [...] je více než poučení příkladem. Poselstvím, které se stává plně prožitým životem.“[83] Církev tak může i dnes nabídnout slovo, které je zároveň pamětí i proroctvím a dokáže znovu roznítit srdce učedníků na cestě, když je doprovází Mistr. Milost tak může probudit ono mystické přilnutí k víře,[84] o němž nepřekonatelně svědčí slova proroka Jeremiáše: „Bylo mi, jako by v mém srdci hořel oheň, uzavřený v mých kostech. Snažil jsem se jej snést, ale nebylo to možné“ (Jer 20,9).

Křesťanská formace

83. Z toho, co bylo řečeno, vyplývá, že křesťanská společenství jsou naléhavě povolána k tomu, aby v příhodný i nepříhodný čas podporovala obnovu hlásání kerygmatu. *Evangelii Gaudium* v této souvislosti zdůraznila také další skutečně důležitý bod: „Nesmíme si myslet, že v katechezi kerygma ustupuje údajně ‚solidnější‘ formaci. Nic není solidnějšího, hlubšího, jistějšího, smysluplnějšího a moudrostí naplněnějšího než toto počáteční hlásání. Celá křesťanská formace spočívá v tom, že stále hlouběji vstupujeme do kerygmatu, které se odráží v katechetické činnosti a neustále ji osvětluje, a tak nám umožňuje plněji pochopit význam každého tématu, jímž se katecheze zabývá. Je to poselství, které dokáže odpovědět na touhu po nekonečnu, jež přebývá v každém lidském srdci. Ústřední postavení kerygmatu vyžaduje zdůraznit ty prvky, které jsou dnes nejvíce potřebné: musí vyjadřovat Boží spásnou lásku, která předchází jakékoli naší morální či náboženské povinnosti; nemá vnucovat pravdu, nýbrž apelovat na svobodu; má se vyznačovat radostí, povzbuzením, živostí a harmonickou vyvážeností, která nezredukuje hlásání na několik naukových tezí, někdy spíše filozofických než evangelijních.“[85]

84. Zde vidíme významné učení Druhého vatikánského koncilu o hierarchii pravd mezi křesťanskými tajemstvími. V 11. odstavci dekretu *Unitatis Redintegratio* totiž čteme: „Katoličtí teologové, kteří se v ekumenickém dialogu pevně drží učení církve a zároveň společně s odloučenými bratry zkoumají božská tajemství, mají tak činit s láskou k pravdě, s láskou k bližnímu a s pokorou. Při vzájemném porovnávání nauk mají pamatovat na to, že v katolické nauce existuje určitý řád neboli ‚hierarchie‘ pravd, neboť se různě vztahují k základům křesťanské víry.“[86] *Evangelii Gaudium* tento pohled rozšířila na oblast hlásání evangelia, teologie a morálního učení církve.[87] Proto se v epochální změně, kterou prožíváme, nezdá vhodné — při předávání víry novým generacím, dospělým katechumenům a takzvaným „navrátilcům“ — ztrácet se v mnoha oblastech katolické nauky, jakkoli jsou důležité, a přitom ztratit ze zřetele to, co je v ní nejvíce „solidní, hluboké, jisté [a] smysluplné“:[88] totiž Boží lásku, která je jako plamen schopný obnovit život, radost, naději a důvěru v každé lidské existenci. Díky působení Ducha Svatého lze k tomuto plameni přistoupit prostřednictvím setkání s Pánem Ježíšem — setkání, které se uskutečňuje ve víře a skrze víru.

85. Právě hlásáním kerygmatu způsobem, který je obnovený a zároveň obnovující — nadšeným a schopným nadšení probouzet — bude společenství věřících moci naplnit úkol předávat z generace na generaci světlo, které Ježíš přišel přinést na zem.

86. Aby hlásání kerygmatu skutečně podnítilo zkušenost víry, musí v praktické rovině přijmout styl, jazyk a tón, které dokážou oslovit lidi tam, kde právě jsou — s jejich touhami a sny, zápasy a zkouškami. Musí proto umět představit dobrou zprávu o Boží lásce a milosrdenství tak, aby ti, kdo ji přijímají, skutečně pochopili, že právě jim je tato láska a milosrdenství určeno. Takový styl charakterizuje podobenství Pána Ježíše, která i dnes oslovují srdce těch, kdo jim naslouchají.

Kapitola V: Předávání víry ve společenstvích

87. Vycházejíce z této obecné úvahy o ústředním postavení kerygmatu, můžeme učinit několik konkrétnějších pozorování. První a nejpodstatnější se týká kvality společného života Pánových učedníků. Ten musí odrážet upřímnou lásku mezi bratry a sestrami, ochotu pečovat jeden o druhého, velkorysou otevřenost vůči všem — zvláště vůči těm nejvíce znevýhodněným —, atmosféru radosti a slavení a konečně život prožívaný v jednom srdci a jedné duši (srov. Sk 4,32). Takové vlastnosti charakterizují přijímající a pohostinné společenství, které i v této době epochální změny dokáže přitahovat pozornost druhých a přivádět je ke zkušenosti křesťanské víry. Ve stále více roztržitém světě, kde se zdá, že jediná pouta mezi lidmi, která mají nějakou váhu, jsou ta zprostředkovaná digitální infrastrukturou, se u mnoha lidí stále zřetelněji projevuje potřeba a touha někam patřit. Nejsme soběstační a sociální média neuspokojují naši vrozenou přirozenost „společenských živočichů“. Jako věřící nemůžeme nechat svá srdce a dveře zavřené před těmito novými skutečnostmi, s nimiž se lidé setkávají. Vždyť první forma evangelizace se vždy uskutečňuje „osobním setkáním“.[89]

88. V tomto ohledu je naprosto naléhavé — zvláště v zemích s dlouhou historií evangelizace — zdůrazňovat význam podpory skupin v každém církevním společenství, které se věnují naslouchání Božímu slovu, jeho rozjímání, sdílení a modlitbě s ním, a to v pravidelných setkáních, jež doplňují slavení nedělní eucharistie. Inspirací nám mohou být slova papeže Františka: „Pravidelná četba Písma svatého a slavení eucharistie nám umožňují vnímat, že jsme součástí jeden druhého. Jako křesťané jsme jeden lid, který putuje dějinami, posilován Pánem, jenž je přítomen uprostřed nás, mluví k nám a živí nás. [...] Naléhavě potřebujeme růst v poznání a lásce k Písmu a ke zmrtvýchvstalému Pánu, který i nadále pronáší své slovo a láme chléb ve společenství věřících. Proto potřebujeme rozvíjet bližší vztah k Písmu svatému; jinak naše srdce zůstanou chladná a naše oči zavřené, zasažené mnoha podobami slepoty.“[90] Aby se mezi věřícími podpořila taková důvěrná znalost Písma svatého, mohou tyto biblické skupiny snadno začlenit starobylou praxi *lectio divina* i moderní narativní metody.

89. Navzdory všem epochálním změnám zůstávají hlavními cestami předávání víry osobní setkání. Proto má mezi prostředími, v nichž se víra předává, zvláštní význam přátelství, jak dokládají i nejnovější případy konverze. Církevní tradice vždy uznávala výchovnou hodnotu opravdových bratrských vztahů,[91] což zdůrazňuje také nedávné učitelské působení církve, zejména s ohledem na cestu víry mladších generací. Papež František to vyjádřil například takto: „Přátelství je jedním z darů života a milostí od Boha. Skrze naše přátele nás Pán zušlechťuje a vede k zralosti.“[92] Přátelství totiž představuje privilegovaný prostor, v němž osobní svědectví, vzájemná podpora a sdílení radostí i zápasů života umožňují předávat víru způsobem, který se dotýká celé existence. Spolu s rodinou je zdravé přátelství prostředím *par excellence* pro autentické vztahy,[93] v nichž se věřící mohou navzájem doprovázet a podporovat v následování Krista.

Liturgie

90. Druhá úvaha spojená s novým objevováním ústředního postavení hlásání kerygmatu se týká liturgie. Jestliže je srdcem křesťanského hlásání setkání s Boží spásnou láskou v Kristu, pak liturgie představuje privilegované místo, kde se toto tajemství slaví a svátostně sděluje. Proto hraje ústřední roli v předávání víry a slouží jako bijící srdce církevního života, v němž je společenství živeno Božím slovem a Chlebem věčného života. V tomto ohledu je třeba překonat reduktivní pohled, který považuje liturgii pouze za rituální rámec církevního života. Liturgie je totiž především zkušeností víry, a to ještě předtím, než je vyučováním, neboť umožňuje věřícím účastnit se gest, slov, ticha a symbolů, a tak živým způsobem zakoušet Kristovo tajemství. Jak se uvádí v *Evangelii Gaudium*, „církev evangelizuje a sama je evangelizována krásou liturgie“.[94] Právě díky své symbolické síle a schopnosti plně zapojit celého člověka se liturgie stává autentickým místem hlásání a setkání s Pánem. V liturgickém úkonu, a zvláště v eucharistii, jsme stále hlouběji vtahováni do velikonočního tajemství, zatímco svátostný charakter církve — povolání být znamením Boží lásky k lidstvu — se stává viditelným. V této svátostné události se setkání se Zmrtvýchvstalým stává společným a životodárným úkonem, který věřící nejen „informuje“, ale utváří je zevnitř, aby se stali účastníky slaveného tajemství. Proto se v liturgii víra předává performativním způsobem: nemluvíme pouze o Bohu, nýbrž vstupujeme s ním do vztahu. Liturgie je živou pamětí a tradicí, která vytváří a utváří křesťany schopné vydávat svědectví o spáse, s níž se setkali. Účástí na liturgické modlitbě totiž vstupujeme do dějin, do společné

paměti, která sahá napříč staletími. Slavit tedy znamená především přijímat víru, které před námi věřili, kterou žili a kterou se modlili druzí.

91. Tato dynamika navíc zdůrazňuje mimořádně silný komunitní rozměr liturgie. Víra se totiž nepředává pouze individuálním hlásáním či vyučováním, nýbrž uvnitř lidu, který společně slaví. V liturgii není věřící nikdy izolován, ale je součástí „my“, které jej předchází, doprovází a přesahuje. Tento komunitní rozměr představuje mocnou protiváhu přitažlivosti sobeckého a individualistického způsobu života, který je, jak jsme již viděli, dnes v mnoha prostředích tak rozšířený. Právě proto, že slavení víry je církevní a komunitní zkušeností, úzce souvisí s procesy inkulturace — tedy se snahou „účinněji sdělovat pravdu evangelia v konkrétním kontextu, aniž bychom se zříkali pravdy, dobra a světla, které může přinášet, i když není možné dosáhnout dokonalosti“.[95] Uplatněno v liturgii, toto hledisko vyžaduje zachovat bohatství symbolické tradice církve a zároveň ji zpřístupnit a učinit srozumitelnou mužům a ženám naší doby, v rámci zdravého a plodného napětí mezi věrností tradici a pochopitelností slaveného poselství.

92. Z hlediska předávání víry má tedy liturgie zásadní význam, v souladu se starobylým rčením *lex orandi, lex credendi*. [96] Z toho vyplývá, že liturgické slavení nelze redukovat na pouhé formální provedení, nýbrž musí být úkonem, v němž znamená skutečně promlouvají k mysli a srdci věřících, živým a konkrétním způsobem vyjadřují jedinou víru církve a posilují v každém věřícím vědomí, že je členem Kristova těla. Pouze skrze plně uvědomělou účast, která předpokládá náležité vzdělání v liturgickém jazyce, lze předávat víru nikoli jako abstraktní nauku, ale jako nový život, který se v každodenním životě sděluje svou přitažlivostí. O této síle liturgie svědčil také mladý Augustin; po letech od této zkušenosti mohl napsat: „Jak jsem plakal při tvých hymnech a zpěvech, jak hluboce jsem byl dojat zvuky tvé církve, která sladce zpívala! Tyto hlasy proudily do mých uší a tvá pravda se rozplývala v mém srdci, až zevnitř vytrysklo pohnutí zbožnosti; slzy mi stékaly a bylo mi lépe.“[97] Krása znamení a síla slova tak činí z liturgického úkonu zdroj, z něhož vyrůstá poslání církve, a umožňuje společenství vydávat svědectví o naději, která v něm přebývá, věrohodností života proměněného milostí. Proto je třeba věnovat slavením zvláštní péči a zajistit mladým generacím mystagogické doprovázení, aby plně porozuměly tomu, co v liturgii slaví, a mohly to také žít.

93. Liturgii lze navíc prožívat různými způsoby. Také lidová zbožnost má svůj způsob vyjadřování liturgického cítění, který nabývá různých podob podle jednotlivých kultur. Abychom tomu porozuměli, můžeme uvést krásné svědectví Romana Guardiniho, který vypráví o své návštěvě Sicílie:

„Dnes jsem viděl něco nádherného: Monreale. [...] Když jsme dorazili — byl Zelený čtvrtek — slavná mše již pokračovala po proměňování. [...] Co mám říci o nádhře tohoto místa? [...] Zástup seděl a pozoroval. [...] Téměř nikdo nečetl. Všichni žili pohledem; všichni byli ponořeni do kontemplace. Tehdy mi bylo jasné, v čem spočívá základ pravé liturgické zbožnosti: ve schopnosti vnímat ‚posvátno‘ v obraze a jeho dynamice. Monreale, Bílá sobota. [...] Čas od času pronikl klenbou paprsek slunečního světla a nad prostorem se rozlil zlatý úsměv. [...] Nejkrásnější však byli lidé. [...] Posvátný obřad trval více než čtyři hodiny, a přesto se po celou dobu účastnili živě. Existují různé způsoby modlitební účasti. Jeden se uskutečňuje nasloucháním, mluvením a gesty, druhý viděním. První způsob je dobrý a v severní Evropě je jediným, který známe. Ztratili jsme však něco, co bylo v Monreale stále přítomné: schopnost ‚žít pohledem‘, setrávat v aktu vidění, přijímat posvátno v podobě a události tím, že je kontemplujeme.“[98]

94. Zvláštní péči je třeba věnovat také tomu, aby věřící v každé diecézi, stejně jako ti, kdo se ke společenství věřících přibližují nebo se do něj vracejí, mohli poznat různé liturgické citlivosti přítomné v tradici katolické církve. Při náležitém respektování právě platných liturgických norem jsou pastýři povoláni zdůrazňovat bohatství katolického liturgického dědictví — například rozmanitost hudebních stylů, které je charakterizují — tak, aby se mohli přiblížit různým citlivostem svých současníků. Zvláštní pozornost je třeba věnovat také doprovázení významných životních okamžiků požehnáním církve. Zejména na Západě dochází k postupné ztrátě společné paměti obřadů a rituálních praktik ve prospěch radikální formy individualismu. To však neodstraňuje antropologickou potřebu rituálnosti, na kterou lidé vždy různými způsoby odpovídali. Křesťanské společenství roste a buduje se prostřednictvím rituálních praktik; v tomto ohledu představuje bohaté duchovní dědictví církve vzácný a nevyčerpatelný zdroj.

Role svědectví

95. Třetí zásadní úvaha se týká svědectví věřících. Má tři základní rozměry: svědectví svatosti, svědectví blízkosti a svědectví přednostní volby pro chudé. V každé době byl každý, kdo se setkal se svědectvím příkladného křesťana, inspirován k tomu, aby odhalil tajemství takového života — života tak jedinečného a odlišného od života většiny jeho současníků. Věřící, který plně žije požadavky křesťanského poselství, je sám

o sobě neustálou připomínkou pravého světla světa, jímž je Ježíš Kristus. Jak potvrzuje papež František, „svatost je nejpřitažlivější tvář církve“.[99] Stačí zde připomenout postavy svatého Františka z Assisi a svaté Terezy z Kalkaty. Musíme totiž uznat, že nic nečiní církev věrohodnější při hlásání a předávání víry než svatost jejích členů. Proto papež František v návaznosti na poselství Druhého vatikánského koncilu o svatosti[100] opakovaně a důrazně potvrzoval, že povolání ke svatosti je běžným povoláním každého křesťana:

„K tomu, abychom byli svatí, není nutné být biskupem, knězem nebo řeholníkem. Často jsme v pokušení myslet si, že svatost je určena pouze těm, kdo se mohou stáhnout z běžných záležitostí, aby trávili mnoho času modlitbou. Tak tomu není. Všichni jsme povoláni být svatí tím, že žijeme svůj život s láskou a vydáváme svědectví ve všem, co děláme, ať jsme kdekoli. Jsi povolán k zasvěcenému životu? Buď svatý tím, že své zasvěcení žiješ s radostí. Jsi ženatý nebo vdaná? Buď svatý tím, že budeš milovat a pečovat o svého manžela či manželku, jako Kristus miluje církev. Pracuješ, abys uživil rodinu? Buď svatý tím, že budeš pracovat poctivě a odborně ve službě svým bratřím a sestrám. Jsi rodičem nebo prarodičem? Buď svatý tím, že budeš trpělivě učit děti následovat Ježíše. Máš autoritu? Buď svatý tím, že budeš pracovat pro společné dobro a zřekneš se osobního prospěchu.“[101]

96. Vedle svědectví svatosti jsou věřící povoláni vydávat v každodenním tkanivu svého života svědectví blízkosti vůči každému člověku. Tato blízkost se buduje pohostinností, laskavostí, nasloucháním, mírností a něhou. Jak kdysi napsal starověký latinský autor Terentius: „Jsem člověk; nic lidského mi není cizí“[102]; věřícím by skutečně nemělo být cizí nic, co je opravdu lidské. Každý křesťan je povolán pomáhat lidem nově vykládat jejich vlastní příběhy v rámci většího příběhu spásy a objevovat, že i jejich životy jsou součástí Božího příběhu. Tato blízkost se stává svědectvím, když se vztahuje na lidi žijící v situacích velkého utrpení, ať už tělesného, nebo duševního. V takových případech může gesto naslouchání a něhy, spojené se slovem víry, dokořán otevřít dveře k přijetí pravého Kristova světla, které má moc vysvobodit z temnoty ty, kdo jsou jí obklopeni. Papež Lev nám totiž připomíná, že „konečnost, je-li skutečně přijata, nás nezmenšuje, ale otevírá nás k rozpoznání Boží tváře a tváře druhých“.[103]

97. Tak docházíme ke konkrétnímu svědectví Boží lásky, které věřící vydávají tím, že přednostním způsobem pečují o chudé, znevýhodněné a vyloučené. Jak připomněl papež Lev XIV. v návaznosti na svého předchůdce, věřící by nikdy neměli zapomínat na „úzké spojení mezi Kristovou láskou a jeho výzvou pečovat o chudé“.[104] Vždyť „žádný křesťan nemůže považovat chudé pouze za společenský problém; jsou součástí naší ‚rodiny‘. Jsou ‚jedni z nás‘. Ani náš vztah k chudým nelze redukovat na pouhou další církevní činnost či funkci“.[105] Tímto aktivním a konkrétním projevem blízkosti vůči bratřím a sestrám žijícím v chudobě nechává církev nejjasněji zazářit plamen Boží lásky ke všem — plamen, který Ježíš přišel vrhnout na zem a který i dnes často tiše zasahuje srdce mnoha lidí. Zvláště cenné svědectví v tomto ohledu podali biskupové Myanmaru během své návštěvy *ad limina* v tomto Dikasteriu dne 2. června 2026. V této zemi, která nese rány mnoha konfliktů, projevuje církev svou blízkost těm nejchudším, třeba i pouhým tichým nasloucháním, bez rozlišování podle náboženské příslušnosti — Myanmar je totiž převážně buddhistickou zemí. Právě tato blízkost probouzí v těch, kdo křesťanskou víru nesdílejí, touhu poznat důvody takového přístupu k utrpení, a tím věřícím nabízí příležitost výslovně mluvit o své zkušenosti s Ježíšem. V této jednotě mezi láskou a hlásáním evangelia se tak ještě zřetelněji ukazuje celistvá krása křesťanského způsobu života.

Umění a krása

98. Čtvrté konkrétní pozorování se týká potřeby dát v úvahách o předávání víry prostor mnoha projevům lidské tvořivosti, jimiž se lidé snažili dát podobu touze po kráse, lásce a transcendenci, která přebývá — často bolestně — v lidském srdci. Jak bychom v tomto ohledu mohli nepomyslet na četná literární a básnická díla, která vyvolávají vznešený úžas a dokážou zaujmout i mysl rozptýlenou moderními komunikačními technologiemi? Hans Urs von Balthasar zvláště zdůrazňoval význam otevřenosti vůči kráse: „V zářivé podobě krásného se bytí jsoucího stává vnímatelným jako nikde jinde, a proto musí být estetický prvek spojen s každým duchovním vnímáním i s každým duchovním úsilím.“[106]

99. Z tohoto hlediska je třeba věnovat zvláštní pozornost hudbě, která jako privilegovaný výraz *via pulchritudinis* — cesty krásy — představuje zásadní jazyk pro předávání víry. Je schopna dotýkat se nejhlubších strun lidského srdce a sdělovat pravdu evangelia prostřednictvím krásy.[107] Není pouhou estetickou ozdobou slavení, nýbrž misijním nástrojem, který působí přitažlivostí a činí vnímatelnou slávu Zmrtvýchvstalého, zvláště tam, kde slova jen obtížně dosahují svého cíle. Jak totiž poznamenal papež Lev XIV., „hudba je jako most, který nás vede k Bohu. Dokáže předávat pocity, emoce, dokonce i nejhlubší pohnutí duše, pozvedat je a proměňovat v pomyslné schodiště spojující zemi a nebe“.[108] Prostřednictvím

hudby nachází víra jedinečné cesty vyjádření, kterých samotné čistě slovní hlásání ne vždy dosahuje. Tyto úvahy nás vybízejí, abychom věřící umělce a spisovatele vyzvali k mimořádnému tvůrčímu úsilí, které by zjevovalo krásu křesťanské víry a duchovní zkušenosti.

Etapy života

100. Poslední pozorování se týká různých etap života každého člověka — dětství, dospívání, mládí, dospělosti a stáří. Tyto etapy totiž představují jakési neustálé „znovupřivlastňování“ daru vlastního narození do světa; podobně jako narození samé jsou zkušenostmi, které přinášejí překvapení i výzvy. Církevní společenství proto musí rozvíjet hlásání evangelia, které bude více vnímavé k jednotlivým etapám života a náležitě zohlední různé situace růstu a obnovy, jež každá z nich přináší. Zároveň je třeba mít na paměti, že mnoho lidí se s církví setkává pouze při slaveních, která označují některé zásadní okamžiky života: při křtech, svatbách a pohřbech. Je proto nezbytné rozpoznat, že za těchto okolností vzniká vzácná příležitost oslovit je hlásáním kerygmatu, které dokáže zasáhnout jejich srdce, a vyhnout se slovům, jež nepodporují skutečné setkání.

101. Zvláštní význam má otázka generačního rozdílu v předávání víry, o němž již byla řeč. V tomto ohledu nachází společenství věřících v pastorači dospělých, kteří jsou také rodiči mladších generací, nové pole služby, jež se vyznačuje mimořádně složitými výzvami. V minulosti totiž bylo — alespoň v zemích s dlouhou křesťanskou tradicí — hlásání kerygmatu zaměřeno téměř výhradně na mladé. Dnes je však stále naléhavější doprovázet lidi, včetně těch, kteří byli pokřtěni již v útlém věku, ale žijí mimo církevní společenství a kteří navzdory tomu, že vnitřně cítí povolání k životu podle evangelia, obtížně chápou jazyk církve a nedokážou si jej osvojit. V těchto případech závisí předávání víry mladším generacím na evangelizaci dospělých. Jak by totiž mohli dospělí předávat víru mladším generacím, pokud ji sami nejprve nežijí osobně? Další obtíže mohou vznikat také v situacích poznamenaných různými formami existenční chudoby, zejména v městských prostředích charakterizovaných výraznou roztržitostí nebo v odlehklých venkovských oblastech. To vše staví před celou církev výzvu, aby se stávala stále více synodální a misijní, zvláště podporou charismat, která Duch Svatý probouzí v Božím lidu.

Kapitola VI: Víra a kultura

102. Rozšíříme-li nyní své úvahy o předávání víry za hranice jejího výhradně církevního rozměru, musíme se zabývat vztahem mezi vírou a kulturou. Nejprve je třeba poznamenat, že mnozí odborníci zdůrazňují, že v naší době probíhá širší krize předávání poznání a hodnot, která zahrnuje také specifické téma těchto úvah. Druhý podnět lze vyvodit z některých slov svatého Jana Pavla II., která zdůrazňují, jak důležité je pro předávání víry dosáhnout syntézy mezi vírou a kulturou:

„Syntéza mezi kulturou a vírou není pouze požadavkem kultury, nýbrž také požadavkem víry. Jak učil můj předchůdce Pavel VI., „je třeba evangelizovat — nikoli dekorativním způsobem, jako by šlo o povrchový nátěr, nýbrž životně, hluboce a až ke kořenům — lidskou kulturu a kultury... vždy vycházet od člověka a vždy se vracet k vztahům lidí mezi sebou a k jejich vztahu k Bohu“. Neboť i když je pravda, že víra není totožná s žádnou jednotlivou kulturou [...], neméně pravdivé je, že právě proto je víra povolána inspirovat a pronikat každou kulturu. V Kristu je spasen celý člověk, v konkrétnosti své každodenní existence; a proto má celý člověk v Kristu dojít svého naplnění. Víra, která se nestává kulturou, je vírou, která nebyla plně přijata, plně promyšlena a věrně žita.“[109]

103. To, co bylo řečeno, nás vede k uznání, že úsilí o předávání víry je určitým způsobem neoddělitelné od její inkulturace v konkrétním prostředí. Pojem „kultura“ zde chápeme jak v jeho nejširším antropologickém smyslu — jako soubor způsobů života, přesvědčení, hodnot a institucí, které charakterizují určitou společnost —, tak v užším smyslu, jako soubor intelektuálních poznatků rozvíjených především v akademickém prostředí.

104. Uvažujeme-li o prvním z těchto významů pojmu „kultura“, je důležité připomenout, že inkulturace víry představuje nezbytný krok při jejím předávání. Poselství evangelia totiž musí být srozumitelné lidem, kteří sdílejí hodnoty a myšlenkové kategorie, jež se zcela nekryjí s helénisticko-semitskými kategoriemi, v nichž byl původně formulován biblický text. V kontextu předávání víry znamená inkulturace „vtělení evangelia do původních kultur a také uvedení těchto kultur do života církve“.[110] Inkulturace víry se tedy sama stává skutečnou evangelizací, i když není uskutečněna plně a dokonale, neboť jde o „pomalou cestu, která doprovází celý misijní život. Zahrnuje ty, kdo pracují v poslání církve *Ad Gentes*, rozvíjející se křesťanská

společenství i biskupy, jejichž úkolem je poskytovat rozlišování a podporu při jejím uskutečňování“.[111] To znamená, že i kultura se následně stává prostředkem předávání víry, protože „jakmile je evangelium inkulturováno v určitém národě, předávají lidé při předávání své kultury také víru, a to stále novými způsoby; proto je důležité chápat evangelizaci jako inkulturaci“.[112]

105. Je však třeba mít na paměti, že neevangelizujeme nějaké „místo“, nýbrž vždy lidi, které nelze oddělovat od jejich vlastního prostředí: „Jde o to přinášet evangelium lidem, s nimiž se setkáváme, ať už jsou to naši sousedé, nebo úplně cizí lidé.“[113] K tomu přistupuje úkol věřících — nezbytný i v zemích s dlouhou křesťanskou tradicí — překládat radostnou zvěst do různých konkrétních kulturních podob, které charakterizují moderní společnosti nebo vznikají v určitých společenských skupinách, například mezi mladými lidmi či mezi chudými. To nepochybně vyžaduje rozpoznávat a podporovat charismata přítomná v celém Božím lidu, a to v autentickém duchu synodality, neboť v konečném důsledku jsou dílem Ducha Svátého. V tomto procesu může být jistě cenným přínosem také lidová zbožnost.

106. Přítomnost různých společenských skupin v našich městech — z nichž každá má svou vlastní, často autonomní kulturu a jazyk — vyžaduje zvláštní úsilí při inkulturaci víry. Jinými slovy, je naléhavě třeba, aby hlásání evangelia dosáhlo všech úrovní společnosti. Nestačí oslovovat pouze kulturu určitých skupin, které tvoří většinu; musíme se naopak učit vstupovat do dialogu s širokou rozmanitostí dnešních životních situací a podmínek. Jde tedy o to dosáhnout toho, co se odborně často označuje jako oblast subkultur — například mladých lidí na městských periferiích, různých skupin migrantů, sezonních pracovníků, obyvatel malých vesnic apod. V této souvislosti je třeba poznamenat, že Mezinárodní teologická komise bude v příštích pěti letech věnovat část své práce kulturním podobám předávání víry a nabídne tak cenný podnět k úsilí, které zde pouze stručně načrtáváme.

107. Stručně řečeno, musíme znovu potvrdit rozhodující význam inkulturace víry v dnešní době. Tam, kde se víra dotýká kulturních kořenů a projevů určitého národa, stává se její předávání skutečně snadnějším a plodnějším.

108. Pokud jde o kulturu v akademicko-intelektuálním smyslu, můžeme připomenout slova papeže Františka:

„Hlásání evangelijního poselství různým kulturám zahrnuje také jeho hlásání v odborných, vědeckých a akademických kruzích. Znamená to setkání víry, rozumu a věd s cílem rozvíjet nové přístupy a argumenty týkající se věrohodnosti, tedy tvořivou apologetiku, která by podporovala větší otevřenost vůči evangeliu ze strany všech.“[114]

Je pravda, že výsledky intelektuálního bádání představují nanejvýš přípravu, která člověka uvádí k víře — ve smyslu toho, co se tradičně označuje jako *praeambula fidei* —, nikoli předávání víry v užším smyslu. Přesto je rozumné předkládání obsahu víry a jejích požadavků nepochybnou pomocí při hlásání kerygmatu, zejména proto, že pomáhá probouzet velké otázky v lidské mysli i srdci.[115]

109. Zvláště významným příkladem, o který se lze opřít při rozumném předkládání víry, je bezpochyby sociální nauka církve. Jejím prostřednictvím vstupují věřící do otevřeného dialogu se společností, a dokonce i s nevěřícími. Sociální nauka církve zůstává v oblasti teologického poznání, zároveň však ve značné míře čerpá z kategorií politických, ekonomických a sociálních věd. Často se jí daří ukazovat plnou relevanci křesťanského pohledu pro budování spravedlivější a bratrštější společnosti. V tomto smyslu může sociální učení církve plnit také funkci obdobnou funkci *praeambula fidei*. Vždyť „sociální nauka církve, založená na Písmu svatém a Tradici a v dialogu s vědami, nám pomáhá jasně vykládat výzvy současnosti a rozpoznávat vhodné cesty, jak žít zřetelné křesťanské svědectví, s radostí a ve službě světu“.[116]

Kapitola VII: Některé konkrétní oblasti, jimž je třeba věnovat pozornost

110. Společenství, které se hluboce angažuje v předávání světla a ohně Boží lásky z generace na generaci — lásky, kterou Ježíš chtěl přinést mezi lidi a která dospěla až do našich dnů —, musí věnovat zvláštní pozornost několika otázkám, jež přímo souvisejí s tématem těchto úvah, vedle toho, co již bylo uvedeno. Následující seznam je pouze ilustrativní; lze jej rozšířit a jednotlivé oblasti uspořádat podle jiného pořadí důležitosti.

111. První oblastí, která vyžaduje pozornost, je rozvíjení lidové zbožnosti. Je známo, že v této oblasti některé její aspekty vyžadují proces zrání a obohacování. Přesto zůstává zřejmá velká síla tohoto zdroje v rámci katolické tradice. Nikdo nemůže popřít, že lidová zbožnost je i dnes důležitým prostředkem předávání víry.

Proto je třeba obnovit úsilí o její podporu, a to jak na intelektuální, tak na vnitřní rovině. Její velká pružnost jí navíc vždy umožňovala obnovovat se a během staletí nabývat velmi rozmanitých podob; dokázala dokonce přežít útoky, které proti ní často směřovala kultura — a někdy i samotní členové církve.

112. Pokud jde o evangelizační sílu lidové zbožnosti, a tedy o její důležitou úlohu při předávání víry, jsou neocenitelné pokyny uvedené v odstavcích 122–126 exhortace *Evangelii Gaudium*. Čteme v ní totiž, že „lidová zbožnost nám umožňuje vidět, jak se víra, jakmile je přijata, vtěluje do kultury a neustále se předává“.[117]

Každá autentická inkulturace víry ve skutečnosti vždy vytváří určitou podobu lidového vyjádření této víry. Lidský život se odehrává prostřednictvím slov a gest, která vytvářejí horizont, v němž lidé rostou a setkávají se s druhými. Každá kultura se vyjadřuje v konkrétních praktikách a jejich prostřednictvím se také odráží a předává. Totéž platí pro zkušenost víry. Každá inkulturace víry vytváří konkrétní náboženské praktiky, které ji vyjadřují a umožňují její předávání mezi generacemi. Proto „v lidové zbožnosti, jakožto plodu inkulturovaného evangelia, spočívá aktivní evangelizační síla, kterou nesmíme podceňovat: kdybychom tak činili, neuznávali bychom působení Ducha Svatého. Jsme naopak povoláni ji podporovat a posilovat, abychom prohlubovali nikdy nekončící proces inkulturace. Projevy lidové zbožnosti nás mají mnoho co naučit; pro ty, kdo je dokážou číst, jsou *locus theologicus*, který si zaslouží naši pozornost, zvláště v době, kdy hledáme novou evangelizaci“[118] a zabýváme se otázkou předávání víry.

113. V této souvislosti stojí za připomenutí přitažlivost, kterou mají pro mladé generace tradiční i novější formy poutí, stejně jako touha patřit k nějakému bratrstvu, jak tomu bylo v poslední době například ve Španělsku.[119] Pro mnoho mladých lidí, zejména v západním prostředí, představuje zásadní potřebu hledání smyslu ve světě, který se stále více uzavírá sám do sebe, a také hledání náboženské sounáležitosti, která by dala podobu jejich potřebě identity ve vysoce individualizovaném světě. Tyto potřeby se konkrétně projevují účastí na poutích a touhou vstoupit do bratrstva. V souvislosti s hlavním tématem těchto úvah je naléhavě třeba ptát se, jak co nejlépe „využít“ otázky a potřeby našich mladých současníků tak, aby se staly cestou, kterou může světlo Kristovo proniknout do jejich často neklidných životů.

114. Druhou oblastí, které je třeba věnovat pozornost, je homilie. Papež František jí věnoval značný prostor v apoštolské exhortaci *Evangelii Gaudium*,[120] čímž dosvědčil její význam pro hlásání a předávání víry. Pro další rozpracování této otázky odkazujeme čtenáře na uvedený text. Dobře připravená homilie může hrát rozhodující roli při představování obsahu víry v narativní podobě, která znovu vykládá Boží slovo ve světle konkrétního života lidí, a tím podporuje živou zkušenost setkání s Kristem.

Ježíš sám se v evangeliích představuje především jako velký vypravěč. Své promluvy jen zřídka začíná abstraktními pojmy; místo toho používá obrazy, metafory a podobenství. Často vychází z každodenního života lidí a nabízí příběhy, které mohou otevřít představivost posluchačů ještě předtím, než osloví jejich rozum. Podobenství totiž nejen informují, ale mohou své posluchače také formovat a proměňovat. Ježíšovy příběhy nečiní jeho promluvu pouze zajímavější; představují hermeneutický klíč, jehož prostřednictvím je posluchač uváděn do tajemství království. V tomto ohledu může pastýřům nabídnout cenný přínos velká homiletická tradice církevních otců, východních i západních.

115. Třetí oblast pozornosti vychází z touhy po angažovanosti, kterou mnozí lidé, zejména mladí, vyjadřují prostřednictvím dobrovolnické činnosti. Konkrétní uskutečňování takového závazku často poskytuje příležitost přiblížit se realitě církve. Tito lidé pociťují upřímnou a hlubokou potřebu něco darovat druhým; proto vnímají naléhavost překročit hranice vlastního já a opustit způsob myšlení, který považuje vlastnictví za nejvyšší měřítko štěstí. To ještě bezprostředně neznamená zájem o víru, představuje to však dobrou příležitost k hlásání a k nabídce přátelství s Pánem Ježíšem, který poskytuje takovému angažmá ještě hlubší motivace.

Celé společenství věřících je povoláno přijímat tyto „dobré Samaritány“ naší doby a s laskavostí a zanícením je doprovázet k setkání s ohněm Boží lásky, který církev uchovává jako vzácný poklad na své cestě světem.

116. Čtvrtá oblast pozornosti se týká potřeby rozšiřovat možnosti účasti žen na vedení církevních procesů. V katolické církvi jsou věřící, kteří jsou nejvíce přítomni a aktivní v životě společenství, obecně z velké části ženy. V posledních letech se však stále zřetelněji ukazuje potřeba umožnit ženám přístup do těch fór, na nichž se přijímají důležitá rozhodnutí týkající se života společenství. Dikasterium toto téma důkladně studovalo a své závěry předložilo Svatému otci prostřednictvím Generálního sekretariátu synody.

117. Další specifický aspekt naší doby vyžaduje pozornost. Neměli bychom totiž podceňovat silnou touhu mnoha lidí účastnit se dnes velkých akcí, například hudebních festivalů a podobných událostí. To zároveň ukazuje, že ani intenzivní využívání digitálních technologií nestačí k uspokojení všech potřeb lidské osoby. I v naší době se tak zřetelně projevuje potřeba doprovázení — nutnost i touha sdílet život s druhými. Uznáváme-li, že víra se předává přednostním způsobem od jednoho „ty“ k druhému „ty“, měli bychom tento aspekt současného života vnímat jako cennou příležitost k šíření evangelia. Je třeba hledat možnosti, jak lidi shromažďovat kolem velkých témat současnosti, například kolem míru.

118. Další podněty k zamyšlení lze nalézt ve studiu dějin církve, zejména v těch okamžicích, kdy církev dokázala pozitivně reagovat na epochální změny, s nimiž se na své historické cestě setkávala. Mezi ně můžeme zařadit krizi, která následovala po zhroucení římských institucí v západní Evropě a vedla k opouštění měst, v nichž bylo křesťanství nejhluběji zakořeněno.

V této situaci se ukázal jako rozhodující vznik irského mnišství, které rozkvétalo ve druhé polovině prvního křesťanského tisíciletí. Nejenže uchovávalo a prohlubovalo porozumění víře, ale také přineslo nové formy evangelizace a zároveň přispělo k významnému rozvoji svátostné praxe, například k rozšíření ušní zpovědi.

Druhým příkladem je nauková a pastorační krize způsobená šířením katarství a různých hnutí chudoby, která se ve středověku často stavěla proti církvi. V reakci na ni žebrové řády, včetně těch, které založili svatý Dominik a svatý František z Assisi, ztělesnily obnovenou evangelijní vitalitu prostřednictvím radikální chudoby, putovního kazatelství a teologického vyučování uskutečňovaného v plném společenství s církví.

Dalším příkladem je podnět k rozsáhlé katolické reformě, který vyvolalo hluboké církevní rozdělení způsobené protestantskou reformací. Významnou úlohu v ní sehrály osobnosti, jako byly svatá Terezie z Ávily a svatý Ignác z Loyoly. Tato obnova se časově shodovala s misijním rozšířením církve do nově objevených zemí otevřených hlásání evangelia, a pomohla tak dát tomuto úsilí nový rozmach.

Konečně stojí za připomenutí reakce církve v 19. století na hluboké změny vyvolané sociální otázkou a důsledky průmyslové revoluce. Ty vedly církev k tomu, aby svou sociální nauku formulovala systematictější způsobem.

Ve všech těchto případech se okamžik krize stal příležitostí k tvořivým iniciativám, které se ukázaly jako rozhodující pro evangelizaci a zároveň se shodovaly s širším přechodem mezi historickými epochami.

119. Dnes je nezbytné zvláště zkoumat náhlý úpadek katolicismu v zemích, kde byl hluboce zakořeněn, abychom porozuměli jeho příčinám a mohli rozvíjet odpovídající pastorační reakci.

120. Další rozhodující oblastí pozornosti je svět katolických škol a univerzit, stejně jako dalších katolických institucí, zejména těch, které se věnují charitativní činnosti. Jak dosvědčují biskupové Ghany: „Předávání katolické víry se významně posiluje prostřednictvím katolického vzdělávání, které slouží jako důležitý prostředek soustavné formace dětí, mladých lidí, a dokonce i dospělých.“[121] V jiných zemích, například ve Venezuele, usnadňuje program náboženského vzdělávání propojení školních a farních aktivit, což potvrzuje také pastorační hodnotu katolických škol.[122] Především v zemích, kde katolíci představují menšinu — někdy mimořádně malou —, jsou tyto instituce často jediným místem kontaktu velké části obyvatelstva s katolickou církví. Nicméně v několika regionech však omezení výuky náboženství ve školách znamenají, že veškerou zátěž katecheze musí nést farnosti.

121. Ve srovnání s tradičními prostředními pastorační služby nabízejí školy institucionálnější a téměř profesionální formu působení, která však není o nic méně schopná předávat alespoň jiskru onoho ohně lásky, jenž hoří po staletí a od Ježíše dospěl až do naší doby. Takové instituce totiž mohou poskytovat téměř průzračné svědectví intelektuální i hmotné lásky, které dokáže spontánně ukazovat na krásu evangelia a jeho schopnost polidšťovat. Svědčí o tom také biskupové Francie: „Katolické vzdělávání je zásadním prostředím pro první hlásání dětem, mladým lidem a rodinám. Může vést mladé lidi — ale také jejich rodiče — k tomu, aby hledali křesťanskou iniciaci.“[123] V širším kontextu jsou věřící vybízeni, aby vždy hájili ústřední postavení školy jako místa, „kde se nové generace mohou učit hledat a milovat pravdu, přemýšlet o smyslu života a uznávat důstojnost každého člověka“.[124]

122. Poslední oblast pozornosti se týká ekumenického úsilí, které je vnitřní součástí evangelizačního poslání církve, a tedy také předávání víry. Jak totiž konstatuje dekret Druhého vatikánského koncilu *Unitatis Redintegratio*, rozdělení mezi křesťany „zjevně odporuje Kristově vůli, pohoršuje svět a poškozuje onu nejsvětější věc, totiž hlásání evangelia všemu stvoření“.[125] Ekumenický dialog není alternativou k hlásání,

nýbrž jeho specifickou podobou, v níž společné hledání pravdy, vzájemné naslouchání a svědectví lásky činí hlásání kerygmatu věrohodnějším tváří v tvář stále více sekularizovanému a pluralitnímu světu. Jak nám připomněl svatý Jan Pavel II., „úsilí o jednotu je samo znamením díla smíření, které Bůh uskutečňuje mezi námi“ [126] a konkrétně zjevuje, že Otec je navždy a pro všechny Láskou. To vybízí společenství věřících, aby si osvojilo důvěryplnou výzvu papeže Františka: „Jestliže opravdu věříme v hojné a svobodné působení Ducha Svatého, můžeme se jeden od druhého tolik naučit! Nejde jen o to, abychom byli lépe informováni o druhých, ale abychom sklízeli to, co v nich Duch zasel a co má být také darem pro nás.“ [127] Tak můžeme „rozhodně postupovat k společným podobám hlásání, služby a svědectví“ [128]

123. V témže duchu musíme uznat, že někteří příslušníci jiných náboženství a náboženských hnutí se snaží vydávat svědectví o své víře v Boha v kulturním prostředí, které má sklon uzavírat se do neplodné imanence. Podobně někteří členové jiných křesťanských církví a církevních společenství hledají nové způsoby, jak v naší době hlásat evangelium a Kristovu lásku. I od jejich pozitivních zkušeností a tvořivého úsilí se můžeme učit, aby naše snaha předávat plně bohatství pokladu víry, který jsme přijali jako dar, vždy přinášela plody.

Kapitola VIII: Osobní svědectví

124. V této chvíli, jak bylo uvedeno již v úvodu těchto úvah, předkládáme jako příklady několik osobních svědectví lidí, kteří ve svém životě zakusili setkání s Kristem nebo s ním znovu objevili živý vztah. Z důvodů ochrany důvěrnosti nebudou jejich jména zveřejněna; uvedena budou pouze místa jejich původu. Zároveň ujišťujeme, že jde o autentická svědectví, která byla skutečně sdílena pro duchovní povzbuzení univerzální církve. Dikasterium pro nauku víry vyjadřuje upřímné poděkování těm, kdo se o své příběhy podělili, i biskupským konferencím, které tyto materiály předaly.

V mnoha případech tato vyprávění nepopisují velké činy ani zázračné události, nýbrž prosté situace, v nichž se Boží milost projevuje v každodenním životě a umožňuje každému rozpoznat v nich něco z vlastní zkušenosti. Ukazují, jak se každá okolnost, i ta nejmenší a zdánlivě bezvýznamná, může stát příležitostí k setkání s Věčným a krokem na cestě dějin spásy, které Bůh buduje s námi a pro nás.

Vzhledem k omezenému rozsahu dokumentu není možné zařadit všechna přijatá svědectví. Bylo proto nutné vybrat ta, která odpovídají tématům tohoto dokumentu, a vyhnout se opakování. Každé z nich však představuje poklad milosti a dosvědčuje, že Pán ani v této době epochální změny nepřestává svou církev podporovat a doprovázet. Následující stránky se snaží převést některé aspekty rozvinuté v předchozích kapitolách do jazyka každodenního života.

Z propasti závislosti ke svobodě setkání s Kristem

125. První osobní svědectví [129] pochází z Kolumbie a ukazuje, že ani v situacích nejhlubšího mravního a existenciálního úpadku Bůh nepřestává člověka oslovovat hlasem svědomí a nabízet mu spásu prostřednictvím druhých lidí ve víře:

„Když mi bylo asi třináct nebo čtrnáct let, začal jsem užívat drogy, propadat nemravnosti a zapletl jsem se s gangy. Pohyboval jsem se mezi členy gangů, dostával se do rvaček, zacházel se zbraněmi, vydíral lidi, kradl a prodával drogy. Takový byl můj život. Moje rodina už toho se mnou měla dost, až jsem nakonec skončil na ulici.

Říkával jsem matce: ‚Mami, chci se změnit.‘ Ona mi odpovídala: ‚Ne, jsi nemocný; nejprve se musíš uzdravit.‘ A já na to: ‚O čem to mluvíš? Zvládnou se z toho dostat sám.‘ Potřeboval jsem však pomoc; moje pýcha a arogance mi to nedovolovaly. V srdci jsem cítil velmi hlubokou touhu po něčem víc, po něčem nádherném a dobrém: milovat a cítit se milován. Neměl jsem kde bydlet, kde se umýt ani co jíst — neměl jsem nic.

Z Boží milosti a milosrdenství [jsem se díky své rodině dostal do rehabilitačního centra, které provozuje křesťanská nadace]. Nepoužívají tam šokovou terapii ani léky; tím, co tam zakoušíte, je modlitba: svatý růženec, *lectio divina*, Nejsvětější eucharistie... Tam začala moje cesta obrácení. Na tomto místě začal Pán hluboce proměňovat můj život, protože jsem začal vidět, kolik ran a prázdnoty je v mém srdci a jak moc potřebuji lásku, odpuštění a Boží milosrdenství.

Potom jsem dva a půl roku působil jako misionář, procházel formací, sloužil na duchovních obnovách a vedl setkání. Pak jsem se vrátil do nadace, kde jsem předtím byl. Zůstal jsem tam rok, doprovázel mladé lidi jako vychovatel a sdílel s nimi něco z toho, co ve mně Pán vykonal. Nyní mám vlastní zaměstnání a jsem součástí

společenství, které se věnuje modlitbě, misii a evangelizaci. Bůh proměnil můj život i mé srdce a učinil ze mě nového člověka.“

126. Jiná svědectví ukazují, že někdy může k tomu, aby milost umožnila život proměňující setkání, stačit velmi prostá okolnost — například prohlížení příspěvků na sociálních sítích. Vypráví o tom mladý muž z Belgie:

„Když mi bylo asi sedmnáct let, chtěl jsem být pokřtěn, ale nevěděl jsem, kam se obrátit. Prožil jsem zlomené srdce, zápasil se závislostí na alkoholu a prolil mnoho slz. Jednoho dne jsem při procházení TikToku narazil na modlitbu. Bylo to jako elektrický šok a zároveň zdroj útěchy. Nebyl jsem věřící a žil jsem si pokojně svůj život.

Jestliže jsem dnes tady, je to odpověď na nejvýznamnější povolání mého života. Nejde o intelektuální úvahu, ale o osobní setkání, při němž ke mně promluvil Ježíš. K církvi jsem se přiblížil, aniž bych skutečně věřil, především z úcty k prarodičům a z touhy zachovat tradice. Od chvíle, kdy jsem našel víru, se na svět dívám skutečně jinak. Cítím, že je všechno v pořádku, zatímco můj život byl před setkáním s Kristem komplikovaný.“

127. V tématu vykoupení a osvobození nabízí významné svědectví o osvobozující síle kerygmatu příběh kaplana, který působí ve věznicích jedné diecéze v Kanadě:

„Vězeňské prostředí je často místem krize a přehodnocování vlastního života. Omezení svobody vede člověka ke konfrontaci se sebou samým, se svými činy a se smyslem vlastní existence. V tomto kontextu se žádost o křest často objevuje jako hledání nového začátku — vlastně vykoupení.

Lidé, s nimiž se setkávám, často vyjadřují hledání smyslu, který přesahuje dosavadní rámec jejich života. Katechetické rozhovory otevírají prostor, v němž lze strukturovaně rozebírat zásadní otázky — utrpení, vinu, odpuštění a naději. Je zřejmé, že obrácení nevychází pouze z naukového obsahu, ale také ze vztahu budovaného na důvěře a naslouchání. Pastorační doprovázení, které trvá delší dobu, slouží jako nezbytný most, díky němuž se víra stává představitelnou a přístupnou.

Ústředním prvkem pozorovaných obrácení je setkání s obrazem Boha, který odpouští a pozvedá člověka. To má zvláštní význam v prostředí poznamenaném vinou a odsouzením. Je tak patrný obnovený zájem o duchovní a existenciální rozměry víry. Obrácení se často jeví jako silná osobní zkušenost.“

„Znovuprobuzení“ kerygmatu: úloha rodiny a modlitby

128. V rodinách může osobní víru vážně zkoušet nejen epochální změna, ale také tragické události. Ani v těchto situacích však Pán své děti neopouští, jak dosvědčuje následující příběh z Chile:

„Moje víra zeslábla natolik, že jsem se nakonec prohlásil za ateistu. Uprostřed této pouště mě zasáhla ničivá rána: smrt mé matky. Pět let jsem nesl neutěšitelný zármutek; každý den jsem ji oplakával a nenacházel žádné odpovědi.

Tehdy Bůh použil tu nejprostší příležitost: katechezi mé nejmladší dcery. Setkání jsem navštěvoval pouze z pocitu povinnosti. Během tohoto procesu se však stalo něco nečekaného: prostřednictvím eucharistie jsem osobně potkal — nebo spíše znovu potkal — Ježíše Krista. Vzal na sebe mou bolest, osušil mé slzy za matku a daroval mi pokoj, který svět dát nemůže.“

129. Další svědectví o překážkách předávání víry v rodině pochází od matky ze Slovenska:

„Můj otec byl alkoholik. V dětství ničil život mně i mé matce... Když pil, byl agresivní; nadával, rouhal se, rozbíjel nábytek v domě... všechno, co mu přišlo pod ruku. Často jsme musely z domu utíkat.

Během let ve mně narůstal pocit neodpuštění — a možná i nenávisti — vůči němu. Teprve ve společenství, prostřednictvím Božího slova a formace, jsem si uvědomila, že svého otce soudím za to, jaký je, a že zároveň soudím Boha za to, že mi dal právě takového otce.

Když jsem našla odvahu, šla jsem ve světle Božího slova za otcem a požádala ho o odpuštění. Byla to pro mě velmi silná zkušenost. I když otec plně nerozuměl tomu, co mu říkám, viděla jsem, že jsem konečně našla vnitřní pokoj, a zlepšil se i náš vztah. Ačkoli otec nijak nepraktikoval náboženství, odešel na věčnost smířený s matkou i se mnou, poté co přijal svátost smíření.

[Dnes] se s manželem snažíme předávat víru našim čtyřem dětem. Učíme je tím, že sdílíme vlastní zkušenost, nikoli moralizováním — ve smyslu ‚i vy to musíte vidět nebo dělat takto‘. Říkáme jim, že Bůh bude

zvláštním způsobem působit i v jejich životech a že je důležité přijímat veškerou pomoc, kterou jim církev nabízí, aby mohly žít život, který má smysl.“

130. Jindy je to věřící partner, kdo druhého přivede na cestu víry, jak dokládá tato zkušenost ze Spojených států amerických:

„Moje cesta ke katolické církvi začala díky mé snoubence. Byla vychována jako katolička a její víra pro ni vždy byla důležitá. Když jsme se připravovali na manželství, vyjádřila přání mít katolický sňatek. Chtěl jsem lépe porozumět něčemu, co pro ni mělo takový význam, a proto jsem se rozhodl prozkoumat víru.

Setkal jsem se s přijímajícím společenstvím a skupinou obětavých katechetů, kteří učinili proces poznávání poutavým a smysluplným. Zaujalo mě farní společenství a dobro, které koná v místním prostředí. Tito lidé mi ukázali hodnotu nejen toho, že člověk má víru, ale také toho, že ji žije.

Když se těším na přijetí křtu a biřmování při velikonoční vigílii, činím tak s vděčností a očekáváním.“

131. Stejným směrem ukazuje svědectví z Japonska:

„Jeden muž začal přicházet do kontaktu s církví díky svému manželství s katoličkou. Zpočátku navštěvoval přípravu na manželství pouze kvůli svatbě, postupně jej však přitahovalo vřelé přijetí ze strany farního společenství a ticho liturgie.

Po narození dítěte si začal klást otázku, co by chtěl svému dítěti v životě předat. Když se hlouběji seznámil s vírou, byl o několik let později pokřtěn. Církev, do níž původně přišel kvůli své rodině, se pro něj stala místem, kde byl zpochybněn a nově promýšlen jeho vlastní způsob života.“

132. Také svátost manželství se může stát příležitostí k znovuoobjevení víry, jak dokládá zkušenost, o níž se podělili biskupové Angoly:

„Snoubenci: ona byla katolička z rodiny, v níž se víra velmi silně předávala z generace na generaci; on byl vůči Bohu a náboženství lhostejný. Oznámila mu, že katolický sňatek je nezbytnou podmínkou dalšího pokračování jejich vztahu.

[Během rodinného setkání] kněz — příbuzný rodiny snoubence — konfrontoval katolickou snoubenku s otázkou, proč se chce provdat za muže, který je ochoten pouze vyhovět jejímu přání mít katolický svatební obřad, ale přehlíží vnitřní hodnotu takového manželství. Stejně tak oslovil snoubence, který se zajímal pouze o tělesnou stránku vztahu a přehlížel všechny ostatní aspekty hodnoty manželství.

Snoubenec si uvědomil své rozpory a zastyděl se... On, který neměl vůbec žádné křesťanské zázemí — právě to, co mu nyní začínalo dávat smysl. Tato znepokojivá zkušenost v něm probudila zvědavost vůči katolické víře. Začal navštěvovat katechezi, byl pokřtěn, absolvoval přípravu na manželství, uzavřel církevní sňatek a stal se pravidelným účastníkem liturgie i aktivním členem farního pastoračního života.“

133. Jindy se víra znovu probouzí prostřednictvím modlitby a společenství. Tak tomu bylo v případě laické ženy z Polska, která vypráví, jak znovu objevila živou víru díky iniciativě katolického charismatického hnutí:

„Všechno začalo rozhodnutím zúčastnit se několikatydenní duchovní obnovy v rámci Semináře obnovy víry. V té době jsem měla pocit, že vedu docela dobrý, normální a spořádaný život. Stále častěji jsem však hluboko v srdci cítila, že to, na čem svůj život stavím, není trvalé. Prázdnotu, která se v mém srdci objevovala stále častěji, nedokázalo naplnit nic. Uvědomila jsem si, že má víra je mrtvá. Byla pouhým plněním určitých náboženských povinností a praktik, kterým mě naučili.

Během semináře jsem poznala Boha, který miluje svobodně, který je Otcem, pečuje o nás, čeká na nás a hledá ztracené, aby jim daroval lásku, štěstí a radost. Bylo to mé osobní setkání s Ježíšem, který se mého srdce hmatatelně „dotkl“, aby mě vyvedl z temnoty, v níž jsem žila po mnoho let.

Po těchto očistných slzách přišla veliká radost, svoboda, síla a naděje, které naplnily celé mé srdce i celou mou bytost. Víra přestala být v mém životě něčím vedlejším; stala se jediným smyslem mé existence. Přestala být mrtvá a ožila. Konečně jsem se cítila bezpečně, svobodně a v pokoji. Slova svatého Augustina „Nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v Bohu“ se v mém životě naplnila na sto procent.“

134. Další zvlášť silné svědectví v tomto ohledu pochází od francouzského studenta:

„Narodil jsem se šíitskému otci z Libanonu, který se stal ateistou, a nepraktikující francouzské katolické matce. Vyrůstal jsem v duchovním bloudění. Rodiče nám chtěli dát svobodu v náboženských rozhodnutích, ale toto mlčení pro mě dlouho znamenalo prázdnotu.

Když mi však bylo osm let, našel jsem Bibli... Tuto počáteční jiskru živila léta školní docházka v Chartres, kde jsem po vyučování nacházel útočiště a pokoj pod sloupy katedrály.

Skutečný zlom přišel v roce 2004, během přípravných kurzů [na vysokou školu]. Sám, daleko od rodiny a zdrcený tlakem přijímacích zkoušek, jsem zažil skutečné zjevení. Jednoho večera, když jsem seděl u svého stolu, se mi vyjasnila pravda: Bůh existuje; je zde, přímo vedle mě, s téměř hmatatelnou přítomností. Tato nesmírná úleva proměnila mou osamělost v cestu, na níž nejsem sám.

Pán mi pak postavil do cesty svědky... [včetně] maronitského křesťana, který v sobě nesl zářivou víru. Jednoho dne, když jsem uviděl obrázek Ježíšova Nejsvětějšího Srdce, který nosil v peněžence, uvědomil jsem si, že to byl právě On — Ježíš —, kdo mě onoho večera navštívil na studentské koleji.

Přesto... mě zběsilé pracovní tempo v roce 2019 přivedlo k vyhoření. V tomto zhroucení mě zachránil jedině Ježíš. Poté jsem se vydal na pouť uzdravení... Radikálně jsem změnil svůj život. Dnes je můj život stabilní a šťastný; cítím, že konečně nastal čas splnit svůj slib. Přijetím svátostí křesťanské iniciace chci navždy zpečetit svou smlouvu s Kristem, který mě nikdy neopustil.“

135. Jindy poskytují v době krize oporu síla modlitby a svátostí, jak dokládá zkušenost ženy z Jamajky:

„Byla jsem katoličkou od narození a vychovávala mě matka, která byla věrnou katoličkou. Když jsem jako dítě vyrůstala v malém jamajském městečku, dokonce jsem četla a sloužila u oltáře, protože mnoho farníků mělo jen malé vzdělání a mnozí neuměli číst.

Dávala jsem Bohu to, co jsem mu byla ochotná dát. Někdy to bylo devadesát procent, jindy dvacet. Asi před patnácti lety jsem se navzdory vroucím modlitbám za vysvobození z [určité] situace začala cítit, jako by Bůh neodpovídal. Nakonec jsem dospěla k pocitu, že mě Bůh jednoduše neposlouchá... Začala jsem věřit, že modlitba nemá smysl. A tak jsem se tehdy přestala modlit úplně...

Následovala velká krize víry. Začala jsem skutečně zpochybňovat a pochybovat o všem. Cítila jsem se jako podvodnice. Učila jsem děti katechismu, a přitom jsem si nebyla jistá, zda sama věřím tomu, co je učím.

Bůh však vždy ví, kde nás najít a jak nás oslovit. Začala jsem chápat skutečnou sílu svátostí... a především eucharistie: že Ježíš je skutečně přítomen. Výzvy, s nimiž jsem zápasila — ty, které způsobily mou krizi víry —, stále trvají. Změnil se však způsob, jakým se modlím. Mé modlitby se už nesoustředí na to, co mi může Bůh dát. Místo toho se ptám, co mohu dát Bohu.“

Svědectví lásky, kultury a krásy

136. Jak již bylo uvedeno, důležitou cestou k víře je krása — *via pulchritudinis* —, která je podle učení středověkých mistrů syntézou pravdy a dobra. Jedním slovem jde o krásu lásky, jež se projevuje v mnoha podobách. Právě téma krásy, schopné spojit intelektuální náročnost s estetickou zkušeností, tvoří rámec svědectví studenta neurobiologie ze Švýcarska:

„Vyrůstal jsem v ateistické rodině. Naším heslem bylo ‚kartesiánství‘ — často představované jako jasný protiklad víry. Boží přítomnost se v mém životě projevovala jako vzdálený šepot větru. Poprvé jsem pocit naplnění zakusil při poslechu mimořádného provedení skladby od Chopina. Pak přišel večer, kdy jsem z vrcholu hory na Krymu hleděl na nesmírnost Černého moře a na hory rozprostírající se pode mnou. Myslel jsem si, že cítím pokoj, protože kontemplanu krásu lidstva.

[Potom] jsem jednoho dne vstoupil do katedrály v Chartres. Otázka už nebyla na místě: zdroj byl přímo přede mnou. Nevím, kdy začala má cesta s Bohem, ale jsem si jistý, že jsem ho přijal, když jsem poprvé poklekl k modlitbě. Byla to koupel pokoje, balzám pro duši.

Když jsem si uvědomil, na jakou cestu se vydávám, rozhodl jsem se zůstat nenápadný. Ve vědeckých kruzích je každá zmínka o tomto tématu provázena dlouhými debatami, pohrdavou kritikou, a dokonce otevřeným rouháním. První modlitby, první růžence a první mše jsem prožíval sám. Myslel jsem si, že se připojím ke společenství, až získám dostatečné znalosti. K mému velkému překvapení to však bylo společenství, které přijalo mě.

Měl jsem to štěstí, že jsem byl pokřtěn díky naléhání svých prarodičů z matčiny strany. Věřím, že nastal čas uzavřít kapitolu objevování a naplno vykročit do svého života katolíka. Proto jsem se vydal na cestu k biřmování.“

137. Jindy otevírá dveře k víře prostota lásky — projevující se laskavostí a pohostinností —, jak ukazuje svědectví vietnamského katechumena, které sdíleli biskupové Malajsie:

„Narodil jsem se v buddhistické rodině. Vyrůstal jsem, aniž bych náboženství věnoval zvláštní pozornost. Do Malajsie jsem přijel, protože jsem chtěl studovat angličtinu. Takové kurzy jsou ve Vietnamu drahé, ale našel jsem bezplatnou výuku angličtiny, kterou vedli filipínští křesťané. Všichni mě přijali. Učili s opravdovostí a dokonce nám poskytovali jídlo a nápoje. Viděl jsem jejich laskavost a štědrost. Ke všem se chovali stejně.

Během jedné hodiny promítali video o Ježíšově utrpení a zmrtvýchvstání, které končilo prostou otázkou: „Kde je Bůh?“ Něco jsem však pocítil. Bylo to drobné pohnutí — ale zůstalo ve mně.

O několik let později jsem se díky práci setkal s Malajcem [křesťanem] a začal s ním chodit na mši. V kostele byli lidé laskaví a homilie se mě dotýkaly. Stará otázka se však vrátila: Kdo je Bůh? S pomocí svého přítele jsem se přihlásil do katechumenátu a letos budu pokřtěn. Cítím se silnější a méně se bojím životních výzev. Jsem připraven nejen stát se katolíkem, ale také se stát součástí Božího zázraku.“

Závěr

138. Na sklonku svého života svěřil papež František Dikasteriu pro nauku víry úkol nabídnout církvi úvahu o předávání víry; papež Lev XIV. následně tuto žádost zopakoval. Dikasterium tento úkol přijalo v duchu misijní obnovy, k níž je povolán celý Boží lid, včetně institucí římské kurie.

Jeho služba totiž nespočívá pouze v ochraně pokladu nauky, které je třeba věřit (*credere Deum*), ale zahrnuje také podporu všeho, co napomáhá osobnímu a aktivnímu přijetí světla víry (*credere Deo a credere in Deum*). Zvláště to spadá do působnosti Naukové sekce Dikasteria, která má podporovat „studie zaměřené na prohlubování porozumění víře a jejího předávání ve službě evangelizaci, aby se její světlo stalo kritériem pro pochopení smyslu existence“.[130]

Otázka předávání víry nás tedy nevzdaluje od *depositum fidei* — pokladu víry — ani neznamená, že bychom měli diskusi omezit na čistě subjektivní rozměr *fides qua*. Naopak, vybízí věřící, aby se vrátili k samotnému srdci dědictví křesťanské víry. Kerygma je totiž jejím ústředním obsahem, který se jako zlatá nit vine harmonickou hierarchií „pravd katolické nauky“[131] a osvětluje veškerý obsah *depositum fidei*. Přitom přitahuje lidi ke zkušenosti osobního i společného setkání s živým Kristem.

139. V průběhu úvah rozvinutých v tomto dokumentu Dikasterium pro nauku víry s potěšením přijalo velkorysou odezvu četných biskupských konferencí, které vyjádřily upřímné znepokojení nad touto otázkou. Bohatství obdržených příspěvků přesahuje možnosti jediného dokumentu. Téma, jímž se tyto úvahy zabývají, proto zůstává otevřené dalšímu studiu a novému rozpracování.

Dikasterium uznává, že tato práce spadá do působnosti jiného dikasteria, totiž Sekce pro základní otázky evangelizace ve světě Dikasteria pro evangelizaci. Ta se již dlouho věnuje výzkumu a dialogu nejen o předávání víry, ale také o souvisejících tématech, jako jsou katechumenát, různé formy katecheze, formace věřících, prostředí společenství, která přijímají nové věřící a pečují o jejich růst, a další otázky.

140. Tyto úvahy o předávání víry v kontextu epochální změny bychom chtěli zakončit obrazem, který je blízký každému věřícímu a může sloužit jako symbol naděje do budoucnosti. Jde o rozžehnutí velikonoční svíce a její umístění na oltář po průvodu chrámovou lodí během slavnostní velikonoční vigilie v latinském obřadu.

Jak je známo, průvod začíná po zapálení svíce. Všichni postupují s nezapálenými svícemi v rukou, s výjimkou jáhna, který nese velikonoční svíci. Poté celebrant jako první a následně ostatní účastníci přijímají plamen z velikonoční svíce — nebo ze svící, které jsou od ní zapáleny — a jím rozžehují své vlastní svíce. Tak mohou následně předávat plamen dalším.

141. Jáhen třikrát zvoláním „Světlo Kristovo“ — nebo v některých zemích jinou formulí — ohlašuje světu přítomnost Kristova světla, které se stává viditelným, jak se postupně rozžehují svíce. Z jediného plamene velikonoční svíce se tak postupně a uspořádaně zapalují svíce věřících. Na konci průvodu se rozsvítí také světla chrámu.

142. Právě tak bychom chtěli vnímat podnět, který mají tyto úvahy nabídnout církvi v době epochální změny. Chtějí důrazně připomenout, že Kristus je pravé světlo. Osvěcuje nás, protože nás osvobozuje od temnoty a vede k plnosti života, který dosahuje svého naplnění, když přijímáme do svého srdce Boží bezpodmínečnou lásku.

Nám, věřícím, již byl darován dar setkat se se světlem a nechat svůj život osvěcovat „pravým světlem“ světa (srov. Jan 1,9). Nyní je na nás, abychom tentýž dar předávali mužům a ženám naší doby, kteří — možná aniž si to plně uvědomují — také očekávají možnost zažehnout svůj život z téhož zdroje veškeré milosti, ze světla, které září ve světě.

143. Konečně nemůžeme přehlédnout svědectví mnoha laických evangelizátorů, kteří v nedávné době dosáhli svatosti. Mnozí mladí lidé obdivovali evangelizační zanícení svatého Carla Acutise i obdivuhodný příklad svaté Marii Antonia de Paz y Figueroa, známé jako „Mama Antula“, při její dlouhé evangelizační pouti.

Mnoho laiků zasvětilo svůj život úsilí přinášet Kristovo světlo: svatý Šebestián, svatý Pavel Čong Ha-sang a svatý Petr To Rot. Spolu s nimi žijí kontemplativní řeholníci oheň víry modlitbou a přímluvou, neboť bez působení Ducha Svatého je veškeré naše úsilí marné.

Proto zveme všechna společenství, aby podporovala chvíle modlitby a přímluvy.

144. Maria, která se různými podobami víry a zbožnosti zpřítomnila mezi mnoha národy, a učinila tak svou mateřskou blízkost ještě zřetelnější, stále přináší světlo a lásku Pána. Evangelium nám vypráví, že tak činila již od samého počátku, když přinesla Ježíše Alžbětě (srov. Lk 1,39–45). Činí tak i dnes, když nabízí krásu evangelia. Maria totiž pečlivě uchovávala a rozvažovala ve svém srdci všechno, co Kristus učinil a řekl (srov. Lk 2,19.51). Byla velkou svědkyní od vtělení a narození Pána až po jeho smrt na kříži a zmrtvýchvstání; provázela ho po celý jeho pozemský život. Proto věřící před Mariinou tváří rozpoznávají „v tomto mateřském obraze všechna tajemství evangelia“.[132] Ti, kdo se na mariánskou víru prostých lidí dívají čistě intelektuálním pohledem, riskují, že nepochopí, jak se Kristovo evangelium často předává mystagogickým způsobem: prostřednictvím symbolů, zkušeností, důvěry a náklonnosti. Prosme Marii, naši učitelku předávání víry, aby se za nás přimlouvala v našem obnoveném úsilí přinášet Kristovo světlo novým generacím.

Papež Lev XIV. při audienci udělené níže podepsanému prefektovi spolu se sekretářem doktrinní sekce Dikasteria pro nauku víry dne 21. srpna 2026, v liturgické památce svatého papeže Pia X., tento dokument schválil. Dokument byl přijat na řádném zasedání tohoto dikasteria dne 24. června 2026, v slavnosti Narození svatého Jana Křtitele, a papež nařídil jeho zveřejnění.

Dáno v Římě, v Dikasteriu pro nauku víry, dne 22. října 2026, v památce svatého papeže Jana Pavla II.

Kardinál Víctor Manuel Fernández
Prefekt

Mons. Armando Matteo
Sekretář doktrinní sekce

Ex Audientia die 21 Augusti 2026
Leo PP. XIV

Poznámky pod čarou

[1] Lev XIV., promluva k Italské biskupské konferenci (17. června 2025): *L'Osservatore Romano*, 17. června 2025, s. 2.

[2] Lev XIV., promluva k účastníkům plenárního zasedání Dikasteria pro evangelizaci – sekce pro základní otázky evangelizace ve světě (28. května 2026): *L'Osservatore Romano*, 28. května 2026, s. 2.

[3] Aby se čtenář mohl lépe orientovat v těchto úvahách, které se rozvíjejí v několika kapitolách, může být užitečné hned na začátku stručně představit jejich tematickou posloupnost. Kapitoly I a II kladou teologické základy: začínají hlásáním Otcovy lásky, která se zjevila v osobě a díle Ježíše Nazaretského, a pokračují představením jejích základních míst předávání v církvi – rodiny a společenství. Kapitola III se zaměřuje na výzvy, které přináší tato epochální změna a které se vyznačují nebývalými obtížemi při zachovávání tradičních forem předávání víry. Kapitola IV na tyto výzvy odpovídá tím, že ukazuje na tepající srdce tohoto úsilí – na hlásání kerygmatu. Kapitola V přináší praktické úvahy o předávání víry v životě společenství a věnuje se jeho různým aspektům. Kapitoly VI a VII se zabývají vztahem víry a kultury a upozorňují na některé konkrétní pastorační otázky. Kapitola VIII nakonec shromažďuje několik konkrétních osobních svědectví, která ukazují předávání víry v každodenním životě lidí.

[4] Srov. Druhý vatikánský ekumenický koncil, pastorální konstituce *Gaudium et Spes* (7. prosince 1965), čl. 22: AAS 58 (1966), s. 1043.

[5] František, apoštolská exhortace *Christus Vivit* (25. března 2019), čl. 1: AAS 111 (2019), s. 391.

[6] Benedikt XVI., encyklika *Deus Caritas Est* (25. prosince 2005), čl. 1: AAS 98 (2006), s. 217.

[7] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 1: AAS 105 (2013), s. 1019.

[8] František, encyklika *Lumen Fidei* (29. června 2013), čl. 1: AAS 105 (2013), s. 555–556.

[9] František, encyklika *Lumen Fidei* (29. června 2013), čl. 37: AAS 105 (2013), s. 580.

[10] František, encyklika *Lumen Fidei* (29. června 2013), čl. 38: AAS 105 (2013), s. 580.

[11] Druhý vatikánský ekumenický koncil, dogmatická konstituce *Dei Verbum* (18. listopadu 1965), čl. 8: AAS 58 (1966), s. 821.

[12] Srov. XIII. řádné generální shromáždění biskupského synodu, *Instrumentum Laboris* (2012), čl. 105.

[13] František, encyklika *Lumen Fidei* (29. června 2013), čl. 38: AAS 105 (2013), s. 581.

[14] Benedikt XVI., homilie při mši svaté na zahájení V. generální konference biskupů Latinské Ameriky a Karibiku (13. května 2007): *Insegnamenti* III, 1 (2007), s. 848–849.

[15] Lev XIV., promluva při mimořádném konzistoři (7. ledna 2026): *L'Osservatore Romano*, 8. ledna 2026, s. 2.

[16] Lev XIV., homilie při jubileu rodin, prarodičů a seniorů (1. června 2025): *L'Osservatore Romano*, 2. června 2025, s. 2.

[17] Lev XIV., homilie na svátek Křtu Páně (11. ledna 2026): *L'Osservatore Romano*, 12. ledna 2026, s. 4.

[18] František, encyklika *Lumen Fidei* (29. června 2013), čl. 43: AAS 105 (2013), s. 584.

[19] František, encyklika *Lumen Fidei* (29. června 2013), čl. 53: AAS 105 (2013), s. 591.

[20] Osobní svědectví otce Duvala, dostupné na adrese <http://pierre.aime.duval.free.fr/priere.htm> (původní text ve francouzštině, překlad Dikasteria).

[21] František, homilie na svátek Křtu Páně a při slavení křtu několika dětí (7. ledna 2018): *L'Osservatore Romano*, 8.–9. ledna 2018, s. 8.

[22] Lev XIV., homilie při jubileu katechetů (28. září 2025): *L'Osservatore Romano*, 29. září 2025, s. 2.

[23] Srov. František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 70: AAS 105 (2013), s. 1049–1050.

[24] František, encyklika *Lumen Fidei* (29. června 2013), čl. 18: AAS 105 (2013), s. 565.

[25] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 14: AAS 105 (2013), s. 1025, která cituje Benedikta XVI., homilie při mši svaté na závěr biskupského synodu (28. října 2012): AAS 104 (2012), s. 890. Zvýraznění v originále.

[26] František, vánoční pozdrav římské kurii (21. prosince 2019): AAS 112 (2020), s. 43. Přesněji řečeno, výraz „epochální změna“ se neobjevil poprvé v tomto proslovu; papež František jej použil již při rozhovoru s italským deníkem *Il Messaggero* dne 29. června 2014.

[27] Latinskoamerická a karibská biskupská rada, *Závěrečný dokument V. generální konference biskupů Latinské Ameriky a Karibiku* (13.–31. května 2007), čl. 44.

- [28] Srov. František, encyklika *Fratelli Tutti* (3. října 2020), čl. 30: AAS 112 (2020), s. 979–980.
- [29] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 6.
- [30] Lev XIV., promluva k vyšším představeným Tovaryšstva Ježíšova (24. října 2025): *L'Osservatore Romano*, 24. října 2025, s. 5.
- [31] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 26.
- [32] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 70: AAS 105 (2013), s. 1049.
- [33] Konference katolických biskupů Ruska, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 30. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [34] Srov. Albánská biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 19. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [35] Maďarská řeckokatolická metropolitní církev, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území církve sui iuris*, 7. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [36] Biskupská konference Chile, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 11. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [37] Srov. Biskupská konference Antil, pastýřský list *A Mandate for the Kingdom: Mission and Evangelization in the Caribbean* (Mandát pro Boží království: misie a evangelizace v Karibiku), 9. ledna 2018, čl. 30.
- [38] Biskupská konference Panamy, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 14. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [39] Srov. Biskupská konference Kolumbie, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 16. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [40] Srov. Peruánská biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 30. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [41] Srov. Katolická biskupská konference Koreje, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 31. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [42] Srov. Katolická biskupská konference Malajsie, Singapuru a Bruneje, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 3. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [43] Srov. Katolická biskupská konference Bangladéše, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 15. května 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [44] Srov. Katolická biskupská konference Japonska, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 20. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [45] Srov. Biskupská konference Střední Asie, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 3. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [46] Jihoafrická katolická biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 4. května 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [47] Srov. Zambijská konference katolických biskupů, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 10. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [48] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 73: AAS 105 (2013), s. 1050–1051.
- [49] Konference katolických biskupů Spojených států amerických, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 30. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [50] Rumunská biskupská konference, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 14. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [51] František, encyklika *Fratelli Tutti* (3. října 2020), čl. 105: AAS 112 (2020), s. 1005.
- [52] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 64: AAS 105 (2013), s. 1047.
- [53] Španělská biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 14. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [54] Brazilská biskupská konference, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 31. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.

- [55] Rakouská biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 31. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [56] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 4.
- [57] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 139.
- [58] XVI. řádné generální shromáždění biskupského synodu, *Souhrnná zpráva z prvního zasedání* (28. října 2023), čl. 17 a). Srov. Lev XIV., promluva k účastníkům konference „Umělá inteligence a péče o náš společný domov“ (5. prosince 2025): *L'Osservatore Romano*, 5. prosince 2025, s. 2.
- [59] Lev XIV., poselství k 60. světovému dni sdělovacích prostředků (24. ledna 2026): *L'Osservatore Romano*, 24. ledna 2026, s. 2.
- [60] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 132.
- [61] Belgická biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 3. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [62] Biskupská konference Chile, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 11. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [63] Podrobnosti o výzkumu jsou k dispozici na adrese: <https://eglise.catholique.fr/approfondir-sa-foi/la-celebration-de-la-foi/les-sacrements/le-bapteme/baptemes-adultes/>.
- [64] Srov. Maronitský patriarchát Antiochie, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území patriarchátu*, 1. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [65] Katolická biskupská konference Nigérie, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 6. května 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [66] Tanzanská biskupská konference, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 26. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [67] Srov. Biskupská konference Pobřeží slonoviny, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 15. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [68] Srov. Národní biskupská konference Konga, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 30. března 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.
- [69] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 223.
- [70] Lev XIV., dopis kardinálům (14. dubna 2026): *L'Osservatore Romano*, 14. dubna 2026, s. 7. Srov. týž, promluva při jubileu digitálních misionářů a influencerů (29. července 2025): *L'Osservatore Romano*, 29. července 2025, s. 2.
- [71] Druhý vatikánský ekumenický koncil, dogmatická konstituce *Dei Verbum* (18. listopadu 1965), čl. 2: AAS 58 (1966), s. 818–819.
- [73] Srov. Mezinárodní teologická komise, *Interpretace dogmatu* (1990), B.I.1.
- [74] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 164: AAS 105 (2013), s. 1088–1089.
- [75] Papežská rada pro novou evangelizaci, *Direktorium pro katechezi* (2020), čl. 57.
- [76] Srov. Papežská rada pro novou evangelizaci, *Direktorium pro katechezi* (2020), čl. 56–57.
- [77] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 22.
- [78] Srov. <https://www.evangelizatio.va/content/pcpne/en/attivita/catechesi.html>.
- [79] František, encyklika *Dilexit Nos* (24. října 2024), čl. 26: AAS 116 (2024), s. 1377.
- [80] Benedikt XVI., encyklika *Deus Caritas Est* (25. prosince 2005), čl. 31: AAS 98 (2006), s. 245.
- [81] Augustin, *Vyznání* XII, 16, 23: PL 32, 834.
- [82] František, apoštolská exhortace *Christus Vivit* (25. března 2019), čl. 211: AAS 111 (2019), s. 450.
- [83] A. Hurtado, „Ustedes son la luz del mundo“ („Vy jste světlo světa“), promluva na Cerro San Cristóbal v Chile (1940), citováno podle Františka, apoštolská exhortace *Christus Vivit*, čl. 175: AAS 111 (2019), s. 440.
- [84] Srov. František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 70: AAS 105 (2013), s. 1050.
- [85] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 165: AAS 105 (2013), s. 1089.
- [86] Druhý vatikánský ekumenický koncil, dekret *Unitatis Redintegratio* (21. listopadu 1964), čl. 11: AAS 57 (1965), s. 99.

- [87] Srov. František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 36–37: AAS 105 (2013), s. 1035.
- [88] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 165: AAS 105 (2013), s. 1089.
- [89] Srov. František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 127–129: AAS 105 (2013), s. 1073.
- [90] František, apoštolský list *Aperuit Illis* (30. září 2019), čl. 8: AAS 111 (2019), s. 1500.
- [91] Srov. Aelred z Rievaulxu, *De spirituali amicitia*: CCCM, 1, s. 279–350.
- [92] František, apoštolská exhortace *Christus Vivit* (25. března 2019), čl. 151: AAS 111 (2019), s. 432.
- [93] Srov. Druhý vatikánský ekumenický koncil, pastorální konstituce *Gaudium et Spes* (7. prosince 1965), čl. 52: AAS 58 (1966), s. 1073.
- [94] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 24: AAS 105 (2013), s. 1030.
- [95] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 45: AAS 105 (2013), s. 1039.
- [96] Srov. Prosper z Akvitánie, *Indiculus*, kap. 8: PL 51, s. 209.
- [97] Augustin, *Vyznání IX*, 6, 14: PL 32, s. 769–770.
- [98] R. Guardini, *Spiegel und Gleichnis. Bilder und Gedanken*, Mainz–Paderborn 1990, s. 158–161.
- [99] František, apoštolská exhortace *Gaudete et Exsultate* (19. března 2018), čl. 9: AAS 110 (2018), s. 1113.
- [100] Srov. Druhý vatikánský ekumenický koncil, dogmatická konstituce *Lumen Gentium* (21. listopadu 1964), čl. 11: AAS 57 (1965), s. 15–16.
- [101] František, apoštolská exhortace *Gaudete et Exsultate* (19. března 2018), čl. 14: AAS 110 (2018), s. 1115.
- [102] Terentius, *Heauton Timorumenos*, I, 1, 25.
- [103] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 122.
- [104] Lev XIV., apoštolská exhortace *Dilexi Te* (4. října 2025), čl. 3: AAS 117 (2025), s. 1240.
- [105] Lev XIV., apoštolská exhortace *Dilexi Te* (4. října 2025), čl. 104: AAS 117 (2025), s. 1280–1281.
- [106] H. U. von Balthasar, *The Glory of the Lord: A Theological Aesthetics I: Seeing the Form*, přel. E. Leiva-Merikakis, Ignatius Press, San Francisco 2009, s. 148. K tomu lze dodat: „Pokud pravdě (*verum*) chybí onen jas (*splendor*), který je podle Tomáše charakteristickým znakem krásy, pak poznání pravdy zůstává pragmatické a formalistické. [...] Pokud však dobru (*bonum*) chybí ono potěšení (*voluptas*), které je podle Augustina znakem jeho krásy, pak vztah k dobru zůstává utilitaristický a hedonistický“ (tamtéž, s. 147).
- [107] Srov. František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 167: AAS 105 (2013), s. 1090.
- [108] Lev XIV., pozdrav účastníkům „Koncertu pro chudé“ (6. prosince 2025): *L'Osservatore Romano*, 9. prosince 2025, s. 4.
- [109] Jan Pavel II., promluva k účastníkům národního kongresu církevního hnutí pro kulturní angažovanost (16. ledna 1982), čl. 2: *Insegnamenti V*, 1 (1982), s. 131, která cituje Pavla VI., apoštolskou exhortaci *Evangelii Nuntiandi* (8. prosince 1975), čl. 20: AAS 68 (1976), s. 18. Srov. Papežská rada pro kulturu, *K pastoračnímu přístupu ke kultuře* (23. května 1999).
- [110] Jan Pavel II., encyklika *Slavorum Apostoli* (2. června 1985), čl. 21: AAS 77 (1985), s. 802.
- [111] Jan Pavel II., encyklika *Redemptoris Missio* (7. prosince 1990), čl. 52: AAS 83 (1991), s. 300.
- [112] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 122: AAS 105 (2013), s. 1071.
- [113] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 127: AAS 105 (2013), s. 1073.
- [114] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 132: AAS 105 (2013), s. 1075.
- [115] Srov. Druhý vatikánský ekumenický koncil, pastorální konstituce *Gaudium et Spes* (7. prosince 1965), kap. I: AAS 58 (1966), s. 1034–1044.
- [116] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 3.
- [117] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 123: AAS 105 (2013), s. 1071.
- [118] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 126: AAS 105 (2013), s. 1073.
- [119] Jde o fenomén, který již několik let vede ke stále většímu zapojení mladých lidí do náboženských bratrstev nebo do mládežnických skupin spojených s katolickým prostředím. Vedle účasti na životě samotných bratrstev, jehož vrcholem jsou tradiční procesí konané při významných svátcích ve veřejném prostoru, se pořádají také celostátní

setkání, která přitahují stále více účastníků. Na tento jev upozornil již v roce 2016 digitální časopis madridské arcidiecéze; srov. <https://alfayomega.es/las-cofradias-se-han-convertido-en-puerta-de-entrada-a-la-iglesia-para-muchos-jovenes/>.

[120] Srov. František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 135–144: AAS 105 (2013), s. 1076–1080.

[121] Katolická biskupská konference Ghany, *Zpráva o předávání víry na území biskupské konference*, 27. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.

[122] Srov. Venezuelská biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 2. dubna 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.

[123] Francouzská biskupská konference, *Zpráva a svědectví o předávání víry na území biskupské konference*, 5. června 2026, v archivech Dikasteria pro nauku víry.

[124] Lev XIV., encyklika *Magnifica Humanitas* (15. května 2026), čl. 143.

[125] Druhý vatikánský ekumenický koncil, dekret *Unitatis Redintegratio* (21. listopadu 1964), čl. 1: AAS 57 (1965), s. 90. Srov. týž, dekret *Ad Gentes* (7. prosince 1965), čl. 6: AAS 58 (1966), s. 954–955.

[126] Jan Pavel II., encyklika *Redemptoris Missio* (7. prosince 1990), čl. 50: AAS 83 (1991), s. 297.

[127] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 246: AAS 105 (2013), s. 1119.

[128] Tamtéž.

[129] Následující vyprávění jsou shrnutí sestavená z úryvků původních svědectví. Pro snazší čtení nejsou vynechávky vyznačeny. Případné doplňky provedené za účelem shrnutí jsou uvedeny v hranatých závorkách.

[130] František, apoštolský list vydaný *motu proprio Fidem Servare* (11. února 2022), čl. 2: AAS 114 (2022), s. 288.

[131] Druhý vatikánský ekumenický koncil, dekret *Unitatis Redintegratio* (21. listopadu 1964), čl. 11: AAS 57 (1965), s. 99.

[132] František, apoštolská exhortace *Evangelii Gaudium* (24. listopadu 2013), čl. 285: AAS 105 (2013), s. 1135. Srov. Dikasterium pro nauku víry, doktrinální nota *Mater Populi Fidelis* (4. listopadu 2025), čl. 77.